

M. VAISMAN JA V. GOMZOV

**KAKS
ARENGUJOONT
MAJANDUSES**

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS · TALLINN 1954

A 20082

M. VAISMAN ja V. GOMZOV

KAKS ARENGUJOONT
MAJANDUSES

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN
1 9 5 4

TARTU ÜLIKOOI
RAAMATUKOGU

Aruandekõnes ÜK(b)P. Keskkomitee tööst Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressile ütles seltsimees G. M. Malenkov:

«Maaailma majandusliku olukorra üldpilti iseloomustab praegusel ajal kahe arengujoone olemasolu.

Üks joon on rahuliku majanduse pideva tõusu joon Nõukogude Liidus ja rahvademokraatiamaades, majanduse, mis ei tunne kriise ning areneb ühiskonna aineliste ja kultuuriliste tarviduste maksimaalse rahuldamise kindlustamise huvides. See majandus kindlustab rahvahulkade elutaseme süstemaatilise tõstmise ja tööjõu täieliku rakendatuse. Sellele majandusele on iseloomulik nende maade sõbralik majanduslik koostöö, kes moodustavad demokraatliku leeri.

Teine joon on kapitalismi, mille tootlikud jõud tammuvad paigal, majanduse joon, majanduse, mis rabeleb kapitalismi järjest süveneva üldkriisi ja alatasa korduvate majanduskriiside pihvide vahel, majanduse militariseerimise ja sõja jaoks töötavate tootmisharude ühekülgse arendamise joon, riikidevahelise konkurentsivõitluse joon, ühtede maade teiste poolt orjastamise joon. Niisugune olukord tekib selle tagajärjel, et see majandus ei arene ühiskonna huvides, vaid kapitalistidele maksimaalse kasumi kindlustamise huvides antud maa elanikkonna enamuse ekspluateerimise, laostamise ja vaeseks muutmise teel, teiste maade, eriti mahajäänud maade rahvaste orjastamise ja süstemaatilise riisumise teel, lõpuks sõdade teel ja rahvamajanduse militariseerimise teel.»

Kaks süsteemi — kaks arengujoont. Käesoleva brošüüri eesmärgiks on näidata ühelt poolt kapitalistliku majanduse

seisukorda Taanis, Belgias ja Hollandis ning töötajate olukorda nendes maades ja teiselt poolt sotsialistliku majanduse arengut Balti nõukogude vabariikides — Eestis, Lätis ja Leedus — ning töötajate kasvavat heaolu tõusu neis vabariikides. Võrdluste taustal tulevad selgesti esile jooned ning erinevused, mis on iseloomulikud kogu kapitalistlikule majandussüsteemile.

*Seal,
kus võimutseb kapital*

Pärast teist maailmasõda tekkisid majanduse arenemises kaks joont. Sel ajal, kui Nõukogude Liidus ja rahvademokraatiamaades väsimatult arendatakse rahulikku majandust, toimub kapitalistlikes maades rahvamajanduse ohjeldamatu militariseerimine. Kapitalistlikud maad, kelledest Ameerika Ühendriigid klopsisid kokku agressiivse Atlandi Liidu, laiendavad sõjatööstust, kusjuures see rahvavastane poliitika õõnestab põhjalikult kogu nende maade rahvamajandust.

Taani, Belgia ja Hollandi valitsused, nagu teistegi kapitalistlike maade valitsused, kes ameerika imperialistide survele teostavad uue sõja ettevalmistamise poliitikat, on asetanud oma maad raskesse majanduslikku olukorda. Nendes maades tõuseb elukallidus, süveneb rahvahulkade vaesumine, kasvab töötute arv. Hiiglasuurte sõjaliste kulutuste koorem lasub aga kogu oma raskusega tööraha õlgadel.

Ameerika imperialistide avantüristlikud nn. «Euroopa Armee» loomise plaanid, mis on suunatud Lääne-Saksamaa sõjamasina taastamisele, allutavad Lääne-Euroopa kapitalistlikud maad Ameerika Ühendriikide agressiivsete ringkondade diktaadile, sunnivad neid ookeanitaguste miljardide huvides tegelikult loobuma oma rahvuslikust suveräänsusest ja loovutama oma territooriume Ameerika baaside ja sõjaliste platsdarmide loomiseks.

Seltsimees G. M. Malenkov oma kõnes partei XIX kongressil ütles: «Relvastumise võidujooks, mida Inglismaa, Prantsusmaa, Itaalia, Lääne-Saksamaa, Belgia, Norra ja teiste kapitalistlike maade valitsejad Ameerika monopolide

diktaadi järgi teostavad, laostab nende maade majandust ja tõukab neid katastroofi poole.»

Vaatleme nüüd lähemalt, millisesse olukorda sõjajärgsel ajal on sattunud Taani, Hollandi ja Belgia majandus ning nende maade töörahvahulga.

TAANI

Taani elab üle raskeid aegu. Selle kunagi rikka maa alistamine ameerika imperialistide tahte on hukutavalt mõjunud kõigile tema majandusharudele. Töölisklass ja talurahvas tunnevad järjest tugevamini ekspluataatorite kasvavat rõhumist.

Pärast teist maailmasõda oli Taani majandus, seoses valuutaraskustega, konkurentsi tugevnemisega maailmaturul, väljaveo vähenemisega Saksamaale ja Taani valitsevate ringkondade ühekülgse lääne-orientatsiooniga, sattunud raskesse seisukorda.

Lülitudes agressiivsesse imperialistlikku blokki, andsid Taani valitsevad ringkonnad oma maa ameerika-inglise imperialistide orjusse. Maad ähvardab Ameerika okupatsioon. Koondatakse rahulikke tööstusharusid.

1951. aasta märtsis oli Taanis ametlikult registreeritud 95 000 töötut (ilmselt vähendatud andmeil). Töötute arv ainuüksi toiduainetetööstuses moodustas sel ajal 16 protsenti, keemiatööstuses — 18 protsenti, keraamikatööstuses — 26 protsenti ja tubakatööstuses 37,4 protsenti. 1952. aasta lõpul aga oli Taanis, sellel nelja miljoni elanikuga maal, juba 150 000 töötut!

Tööpuudus, maksude tõus, mis on tingitud Taani sõjaliste kulutuste suurenemisest, — Ameerika Ühendriigid on tõmmanud Taani avantüristliku sõjaliste blokkide poliitika teele —, hindade tõus, mis on seotud inflatsiooniga ja ameerika imperialistide nõudel läbi viidud krooni devalveerimisega 1949. aastal, — kõik see on põhjustanud töötajate elutaseme pideva langemise.

Taani ajalehe «Socialdemokraten» teatel on elukallidus Taanis viimase kahe ja poole aasta jooksul tunduvalt tõusnud. Nimetatud ajavahemikul tõusid hinnad: võile 19,3 protsenti, juustule — 16 protsenti, munadele — 19 protsenti, loomalihale — 9,1 protsenti, vasikalihale — 14 protsenti, suhkrule — 82 protsenti.

Samal ajal on elamute kütteks kasutatava koksi hind tõusnud 30—33 protsenti, kivisöepuru hind — 20 protsenti, gaasi hind — 25 protsenti jne.

1953. aasta veebruari lõpul tulid Taani parlamendis arutamisele valitsuse majandusplaanid 1953.—1954. aastateks. Need plaanid nägid ette riiklike dotatsioonide tühistamise jalatsite, piima ja rukkileiva tootmisele ning raudteetariifide tõstmisele.

Ekspertid on välja arvutanud, et plaanis ette nähtud «abinõude» elluviimisega suurenevad töötajate väljaminekud veelgi 155 miljoni krooni võrra. Nälg ja viletsust toob taani rahvale ka maa militariseerimine. 1953/1954. finantsaastal assigneeriti sõjalisteks eesmärkideks 1175 miljonit krooni, s. o. 40 protsenti kõikidest riiklikest kuludest. Samal ajal aga on elamuehitusele ette nähtud kõigest 22 protsenti riigieelarvest.

Seoses sõjaliste kulutuste kolossaalse kasvuga on töörahval lasuv maksukoorem muutunud otse talumatuks. 1951/1952. finantsaastal tõusid maksud 23 protsendi võrra. Praegu on Taani töötajate maksud viis korda suuremad kui 1938. aastal. Niisugune on Taani majanduse militariseerimise ja lääneturule alistumise tulemus.

Ameerika kapital on üha sügavamalt tungimas maa majandusse. Eriti tugevnesid Ameerika kapitali positsioonid Taanis pärast teist maailmasõda. Ameerika imperialistid haarasid enda kätte mitte ainult tunduva osa Taani suur-ettevõtete aktsiate-pakette, vaid isegi terved ettevõtted.

1950. aasta aprillis andsid Taani valitsevad ringkonnad Ameerika ettevõttele «Golf Refining Company» monopoliõiguse Taani maapõuevarade uurimiseks ja kaevandamiseks kuni 2000. aastani! Taani naftatöötlemise ettevõtteis ja naftasaaduste kaubanduses valitseb Ameerika ja Inglise kapital. Samuti on Ameerika ja Inglise kapitalile kindlustatud laiaulatuslik sissetung masinaehituse- ja keemia-tööstusesse.

Välismaalaste käes on ka rida teisi tööstusharusid.

Majanduse üleviimine sõjarööbastele, tootmise ja kapitali edasine kontsentreerumine kindlustavad kapitalistidele kõrgeid kasumeid. Kogu maa majandust kontrollivad üksikud suured monopolistlikud ühendused.

Kopenhaageni südalinnas ilutseb klaasi ja metalli sädeluses Taani ühe suurema tööstus- ja kaubandusmonopoli «Det Ostasiatisk Kompani» («Ida-Aasia Kompanii») resi-

dents. Kompanii partneriks on Ühendatud Aurulaevanduse Ühing ja Mölleri Laevaehitusselts. Nad kontrollivad mere-transporti ja kõiki suuremaid põllumajandussaaduste töötlemise ettevõtteid. Kooperatiivkompaniidele Aalborgis, Esbjergis, Aarhusis ja Kopenhaagenis on allutatud võitööstus.

Maa rahandus on viie suurpanga käes eesotsas Taani Rahvuspangaga.

1952. aastal suurenesid rea firmade kasumid 1950. aastaga võrreldes 2,5 korda. Mölleri kompanii teatas, et ainuüksi kahe tema kontrollialuse laevakompanii üldkasum ulatus 1951. aastal 131 miljoni kroonini ja ületas 2,5-kordselt eelmise aasta kasumi. Ametlike andmete järgi olid 51 Taani panga kasumid aastail 1950—1952 suurenenud 39,8 miljoni kroonilt 70,3 miljoni kroonile ja samal ajavahemikul 16 aktsiaseltsi kasumid — 33,9 miljoni kroonilt 41,3 miljoni kroonile.

Taani kapitalistidel ei tarvitse loobuda igasugustest delikatessidest, mida kõrge hinna eest pakutakse Kopenhaageni luksuslikes kauplustes. Samal ajal aga on viimaste aastate ametliku statistika andmete järgi või osa Taani töötajate toiduratsioonis pidevalt langenud. Margariin on võid järjest rohkem välja tõrjumas. Kuni viimase ajani kehtis Taanis kaardisüsteem võile ja võisaadustele. Ja seda maal, kus on arenenud loomakasvatus ja võimas, tehniliselt hästi varustatud võitööstus!

Mis on siis niisuguse olukorra põhjuseks?

Iga päev lahkub Taani võitehastest sadu eredate etikettidega kaunistatud võitunne, et alustada teekonda mitmesugustesse maadesse. Kõige rohkem läheb Taani võid Inglismaale, seepärast nimetataksegi Taanit õigustatult Inglismaa «loomafarmiks».

Taani kaubanduspoliitika, mis taotleb kaubandussidemete laiendamist Ühendriikide ja Inglismaaga kui ainukeste valuuta-allikatega, on maa asetanud äärmiselt ebasoodsasse olukorda. Püüdes valuutat saada, kaotab Taani seda tegelikult. Tarvitseb vaid öelda, et ainuüksi 1952. aasta kaheksa kuu jooksul maksis Taani sisseveo eest Ameerika Ühendriikidest 433 miljonit krooni, vedas aga samal ajal Ühendriikidesse kaupu välja ainult 144 miljoni krooni eest.

Kaitstes ennast sisseveo eest kõrgete tollimüüridega, on ameerika imperialistid saavutanud seda, et Taani ja Ameerika vaheline kaubavahetus on Taanile kujunenud defitsiitseks. Taani majanduslikust orjastamisest võtavad aktiiv-

selt osa ka inglise monopolistid, kes samuti kasutavad oma huvides selle maa ühekülgselt majanduslikku arengut.

Taani on Inglismaaga seotud pikaajaliste peekoni, või ja munade väljaveo lepingutega. Nende lepingute järgi on Inglismaa endale välja kaubelnud õiguse osta kindlaksmääratud hindadega Taanist väljaveetavast peekonist 90—95 protsenti, võist — kuni 80 protsenti ja munadest — kuni 75 protsenti. Seejuures aga ei ole Inglismaa ennast sidunud mingite kindlate hindadega Taanile müüdavate kaupade suhtes. Sellega on Inglismaa kindlustatud Taani eksporthindade võimalike kõikumiste vastu. Seevastu on Taani sunnitud kandma kõiki sisseveetavate kaupade hindade tõusuga seotud raskusi.

Üks taani ajaleht on välja arvestanud, et Taani on viimase kahe ja poole aasta jooksul Inglismaale alla maailmaturu hindu müüdud või ja munade arvel kaotanud vähemalt 820 miljonit krooni. Niisugune poliitika väliskaubanduse alal on Taani viinud selleni, et paljud Taani firmad kurdavad äriseisakute üle, mitmed ettevõtted aga on jõudnud juba pankrotini. Samal ajal aga õitseb Kopenhaagenis Ameerika kompaniide äri, kes lõikavad tohutuid kasumeid.

Sadamas ja linna tänavail võib kõikjal näha naftatrusti «Golf Oil», Fordi autofirma, Firestone'i kummimonopoli ja paljude teiste reklaame. Igal sammul torkavad pealetükkivalt silma laialt reklaamitavad ameerika paberossid «Truman», kaabud «Ike», särgid «Yankee», prillid «Broadway» jt.

Majanduselu järjest süvenev langus äratub rahulolematust mitte ainult lihtsate taanlaste keskel, kes seda kõige teravamalt oma nahal tunda saavad, vaid isegi Taani töösturite ja ärimeeste reaktsioonilistes ringkondades. «Kogu Taani kaubanduspoliitika tuleb uuesti võtta läbivaatamiseks, et vähendada sõltuvust Inglismaast!» — seesuguse nõudmisega julges esineda isegi endine kaubandusminister Kragg.

Taani valitsevate ringkondade solidaarsuse-poliitika ameerika-inglise sõjaõhutajate suhtes viib laostumiseni ka maa põllumajanduse, mille aluseks on suur- ja keskmine maa-valdus. Tõsi küll, arvuliselt seisavad esikohal väikemajandid, kuid nende valduses on kõigest 19 protsenti veiste üldarvust ja 16 protsenti maast. Suurmajapidamistesse aga on koondatud 35 protsenti kogu karjast ja 42 protsenti

maast. Ja nendes majapidamistes töötab peaaegu 150-tuhandeline armutult ekspluateeritavate sulaste armee.

Ränk ja rõõmutu on töötava talupoja elu Taanis. Varahommikust kuni hilisõhtuni orjab ta kogu perega küll laudas, küll põllul. Ja seejuures möödub iga päev alatises hirmus, et tal siiski ei õnnestu majapidamisel lasuvaid võlgu tasuda ja majja tuleb nälgi.

Püüdes õigustada uue maailmasõja ettevalmistamise poliitikat, õhutavad ameerika imperialistid Taanis maa praeguste valitsejate kaasabil sõjahüsteeriat. Raamatukauplused ja ajalehekioskid Kopenhaagenis ja teistes Taani linnades on, nagu teisteski Lääne-Euroopa maade linnades, üle ujutatud Ameerika «Readers Digest'i», «Life'i» ja «Colliers'i» tüüpi reaktsiooniliste väljaannetega. Kinodes demonstreeritakse peaaegu eranditult Ameerika militaristlikke ja gangsterfilme.

Ameerika militaristliku propaganda mõjul on Kopenhaagenisse ehitatud tohutu hulk pommivarjendeid. Need pommivarjendid on praegu Kopenhaagenis rikkunud kõik tema ilusad aiad ja pargid, varjanud palju märkimisväärseid vanaaegseid mälestussambaid. Igal laupäeval kell 12 kuulab Kopenhaageni elanik sireeni signaali — kurjakuulutavat meeldetuletust «sõjaohust». «Meile meenutab see sireen,» ütlevad lihtsad Taani inimesed, «seda, et homme võetakse meilt viimane suutäis leiba.» Taani kodanlikud ajalehed kubisevad Nõukogude Liidu ja rahvademokraatiamaade vastu suunatud alatutest ameerikalikest väljamõeldistest. Sõjapsühhoosi õhutades pasundab monopolide ajakirjandus kogu aja alusetust «idast sissetungi» ohust.

Selle alatu desinformatsiooni ja laimu suitsukatte varjus toimub õieti reaalne sissetung läänest. Ameeriklased tunnevad ennast Taani pinnal peremeestena. 1953. aastal viibis Kopenhaagenis pikemat aega Ameerika eskaader. Eskaadri koosseisus oli ka ristleja «Woostver», kes võttis osa Põhja-Korea rannaäärsete linnade ja külade purustamisest. Taanis viibimise ajal hukkus kolm tuhat Ameerika madrust päevade viisi mööda Kopenhaageni tänavaid, rikkudes avalikku korda ja äratades taanlastes viha ja meelepaha.

Taani rahvas avaldab Ameerika agressiivsele poliitikale ja oma maa rahvusliku suveräänsusega kaubitsevate valitsevate ringkondade tegevusele visa vastupanu. Taani parlamendi valimised 1953. aasta septembris näitasid elanikkonna eitavat suhtumist maa välismaise okupeerimise pro-

jektidesse ja taanlaste püüdu kindlustada rahu. See avaldus kõigepealt selles, et reaktsioonilistel jõududel ei läinud korda takistada kommunistlikul parteil parlamenti pääseda. Üle 93 000 valija andis oma hääled kommunistidele, kes kindlameelselt ja väsimatult võitlevad töörahva huvide eest, oma maa rahvusliku sõltumatus eest.

BELGIA

Belgia on väike, kuid tööstuslikult kõrgesti arenenud kapitalistlik riik. Sellele on kaasa aidanud tema soodne geograafiline asend tähtsamate Euroopa kaubateede ristumiskohas, väljapääs merele ja looduslikud ressursid. XIX sajandi algul algas Belgias suurte kivisöelademete kaevandamine, mis pani aluse rasketööstusele. Iseloomustades Belgia töölisliikumist ja Belgia arenemise taset XX sajandi algul, kirjutas V. I. Lenin «hiiglaslikust, peaaegu ehk maailma kõrgeimast tööstuskapitalismi arengust» sellel maal.

Missugune on siis praegu Belgia majanduslik olukord?

Sõja läbi sai Belgia märksa vähem kannatada kui teised Lääne-Euroopa maad. Belgia raudteed, tehased ja sadamad said võrdlemisi vähe vigastada. Seega olid Belgias suhteliselt soodsamad tingimused tööstuse kiireks taastamiseks. Kuid seda ei sündinud.

Belgia majandusministeeriumi poolt väljaantud «Valges raamatus» öeldakse, et «1951. aastal tõusis Belgia tööstuslik tootmine sellise tasemeni, mida varem kunagi ei ole saavutatud». Ministeerium arvestas välja indeksi, mis näitab, et 1952. aastal suurenes tööstustoodang sõjajärgsete aastatega (1936—1938) võrreldes 30 protsenti. Teine, majandus- ja rahandusagentuuri poolt väljaarvutatud indeks sisaldab aga veelgi optimistlikumaid andmeid, näidates, et tööstuslik tootmine 1952. aastal kasvas 1936.—1938. aastaga võrreldes 34,1 protsenti.

Missugune on siis Belgia majanduslik olukord tegelikult?

Belgia tööstusliku tootmise «heaolu ja kasv» eksisteerib vaid paberil ja osavalt arvudega manipuleerivate kodanlike majandusteadlaste kujutluses. Et tõestada Belgia «õitsengut», võtavad nad arvutuste aluseks 1936.—1938. aasta taseme, kuna tööstusliku tootmise tase oli neil aastail 12,5 protsendi võrra madalam kui 1929. aastal.

Niisuguse ekvilibristikaga püütakse varjata fakti, et Belgia tööstus on juba 23 aastat tammunud paigal. Tööstusliku tootmise indeks, kui aluseks võtta 1929. aasta näitajad, moodustas 1952. aastal 100,9. See näitab, et isegi pärast Korea sõda alanud «õitsengu» ajajärgul tõusis Belgia tööstus vaevu 23 aastat tagasi saavutatud tasemeni. Ja seda tingimustes, kus elanike arv samal ajavahemikul oli suurenenud 10 protsendi võrra.

Missuguses olukorras on praegu Belgia juhtivad tööstusharud?

1951. aastal kompenseeris tööstusliku tootmise kasv rasketööstuse harudes tarbekaupade tööstuse koondamise, mistõttu võis märgata tööstusliku tootmise üldise taseme mõningat tõusu. Kuid juba 1952. aastal ei suutnud enam sõjaline tootmine kompenseerida tsiviiltööstuse koondamist. Sellest ajast peale hakkas tootmine uuesti langema. Belgia tööstusliku tootmise indeks 1952. aastal (võttes aluseks 1929. a. — 100) langes 1951. aastaga võrreldes 4 protsenti.

Nii näeme, et kui tööstusliku tootmise indeks 1951. aasta esimesel poolel oli 1937. aastaga võrreldes 15,7 protsendi võrra tõusnud, siis aasta hiljem langes see juba rohkem kui 6 protsenti. Praegu aga seisab Belgia tööstus tootmise mahu edasise languse ohu ees.

Olukord söetööstuses iseloomustab eriti kujukalt seisakut Belgia majanduses. Sütt vajatakse ju ka sõjaliseks tootmiseks. Kuid sellest hoolimata pole märgata vähimatki tootmise kasvu. Nõudmine söe järele väheneb. Eriti käib see igapäevaseks vajaduseks mineva söe kohta. Nõudmine selle järele vähenes 1952. aasta esimesel poolel 1951. aasta esimese poolega võrreldes peaaegu 27 protsenti.

Sisseseaded Belgia kaevandustes on äärmuseni kulunud, söe kaevandamise protsessid on nõrgalt mehhaniseeritud, kaevurite tööviljakus on äärmiselt madal. Õnnetusjuhtumite arv kaevandustes on kohutavalt suurenenud. Sageadused katastroofid söekaevandustes äratavad rahva hulgas raevukat meelepaha.

1953. aasta jaanuari keskpaiku juhtus «Marcasse'i» kaevanduses paukgaasi plahvatus, mille tõttu tekkis tulekahju. Plahvatuse läbi sai surma 15 kaevurit, paljud said raskeid põletushaavu ja vigastusi. Belgia ajaleht «Drapeau Rouge» kirjutas, et plahvatus kaevanduses on «Ohutustehnika abinõude puudumise ja sõja heaks töötavates tööstusharudes valitseva saatanliku tempo uus traagiline tagajärg». Aja-

lehe teatel kasvab õnnetusjuhtumite arv Belgia kaevandustes katastroofilise kiirusega, mis on tööliste ränga kurnamise ja elementaarsemategi töökaitsevahendite puudumise tulemus. Ainuüksi kuuele kompaniile kuuluvais kaevandustes leidis 1952. aastal aset 27 000 õnnetusjuhtumit. Maurage'i kaevandustes leidis 1952. aasta kümne ja poole kuu jooksul aset 1431 õnnetusjuhtumit. Péronnes-Ressaix's — 2900, Mariemont-Bascous — 6184, Monceau-Fontaine'i kaevandustes aga, mis on maa suurimaid, ulatus õnnetusjuhtumite arv 12 700-ni. Ajaleht juhib tähelepanu sellele, et üldse leidis Belgia kaevandustes 1952. aastal aset üle 150 000 õnnetusjuhtumi.

See kõik juhtub sellepärast, et kapitalistid ei soovi teha kulutusi uute sisseseadete muretsemiseks, uute tehnoloogiliste protsesside juurutamiseks ja ohutustehnika kindlustamiseks, vaid püüavad töölistest välja pigistada viimase, et aga saada maksimum kasumeid. Kiskjalik töö intensiivistamine tähendab belgia töölistele invaliidsust, varajast vananemist ja enneaegset surma.

Seisakut ja langust on näha ka Belgia tekstiilitööstuses. Belgia on Ameerika tekstiilkaupadega üle ujutatud. Ühenduses Belgia majanduse üldise olukorraga on siseturg ahenenud, rahva ostujõud langenud. Kõige selle tulemusena rabas kriis kõiki tekstiilitööstuse harusid. Enamik ettevõttest töötab alakoormatusega. Nii töötavad Alosti tekstiilivabrikud ainult neli päeva nädalas. Parem pole lugu ka Verviers'is Liège'i maakonnas, kus ettevõtted lämbuvad tellimuste puudusel. Tekstiilitööstuse tootmise indeks 1952. aasta esimesel poolel langes 1951. aasta esimese poolega võrreldes 25 protsenti. Peeaegu pooled tekstiilitööstuse töölistest on jäänud kas täielikult või osaliselt tööta.

Mis puutub aga nahatööstusse, siis selle seisukorrast kõneleb järgmine näide: Alosti linna tuntud suur «Schotte» nahavabrik läks juba möödunud aastal üle 2-päevasele töö-nädalale. Veerand vabriku tööliste ja teenistujate koosseisust vallandati. Niisugune olukord on iseloomustav ka teistele nahatööstuse ettevõtetele.

Belgia ajakirjandus teatab, et ka teistes kergetööstuse harudes, mis lasevad välja laiatarbekaupu, võib märgata seisakut ning tootmise langust. See käib paberi-, klaasi-, mööbli- ja rea teiste tööstusharude kohta. Paberitööstuse tootmise indeks langes 1952. aasta esimesel poolel 1951. aasta esimese poolega võrreldes 27 protsenti.

Need näited annavad tunnistust maa üldise majandusliku olukorra halvenemisest, tööstusliku tootmise mahu vähenemisest.

Nagu teatab Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni statistiline bülletään, langes tööstuslik tootmine Belgias 1952. aasta teises kvartalis kuni 7 protsenti. Kuu keskmine terasetootmine langes 326 000 tonnilt 1948. aastal 311 000 tonnini 1950. aastal. See langus jätkub praegugi.

Ametlike andmete järgi muutus küttenälg Belgias 1951. aastal õige teravaks. 1951. aasta kolmandas kvartalis langes Belgias söekaevandamine 1937.—1938. aastaga võrreldes 7 protsendi võrra.

Belgia majanduse laostumine on maa rahvamajanduse militariseerimise otseseks tagajärjeks.

Belgia muutus juba ammu aktiivseks osanikuks Lääne sõjalises liidus, mille lõi viis riiki (Inglismaa, Prantsusmaa, Belgia, Holland ja Luksemburg) Ameerika Ühendriikide «õnnistusel», ja astus hiljem ka agressiivsesse Atlandi blokki, mis kujutab endast lääneriikide laialdasemat sõjalist liitu Ameerika Ühendriikide vahetul osavõtul. Selles liidus on Belgia oma geograafilise asendi ja tootmisvõimaluste tõttu määratud uue sõja puhul sõjategevuse platsdarmiks ja strategilise tooraine ning varustuse hankijaks.

Vastavalt nendele plaanidele on Belgias viimaseil aastail laialdaselt ehitatud teid, sadamaid ja autostraade, suurendatud sadamate, kanalite ja raudteede läbilaskevõimet. Samuti laiendatakse ja moderniseeritakse olemasolevaid sõjalisi ja era-lennuvälju, ehitatakse sõjaväe laohooneid, uuendatakse olemasolevaid ja ehitatakse uusi, suurema läbilaskevõimega sildu.

Majanduse intensiivse militariseerimise hukatuslikud tagajärjed ei lasknud end kaua oodata. See poliitika, mis viis esialgu konjunktuuri ajutisele elavnemisele, tugevdas Belgia tööstuse ebaühtlast, õigemini ühekülgset arenemist ja kutsus esile ühelt poolt tootmise kasvu neis harudes, mis kas otseselt või kaudselt töötasid sõja heaks, teiselt poolt aga tsiviiltööstusharude (tekstiili-, naha-, klaasi-, mööblitööstuse jt.) koondamise. Nii langes puuvillase riide tootmine 1952. aastal 1950. aastaga võrreldes 16 protsenti, villase riide tootmine — 27 protsenti, klaasi tootmine — 26 protsenti, naha tootmine — 14 protsenti ja paberitootmine — 20 protsenti.

Sõjaliste kulude suurenemine ja tsiviiltootmise vähendamise asetasi Belgia massilise tööpuuduse, maksude suurenemise, palga languse ja laiatarbekaupade hindade tõusu ette. Isegi nende belgia tööliste teenistus, kellede palk on keskmisest kõrgem, ei kata 70 protsenti ametlikust elatusmiinimumist. Belgia tööliste reaalpalk oli aga juba 1948. aastal 30 protsenti sõjaeelsest madalam.

Iga päevaga muutuvad töörahva elutingimused halvemaks, kapitalistid tungivad peale sotsiaalkindlustuse süsteemile, rikuvad kaheksatunnist tööpäeva, halvendavad järjest töötingimusi.

Sõjaprogramm, mida teostab praegu Belgia valitsus, näeb ette krediitide andmise sõjatööstusele tooraine importimiseks ja, vastupidi, tooraine sisseveo süstemaatilise vähendamise tsiviiltööstusele, krediitide kärpimise tsiviilehitusele, s. o. töölisasulate, elumajade ja ühiskondlike hoonete ehitamisele, üldse krediitide kärpimise igasugustele ühiskondlikele töödele, millel pole sõjalist tähtsust. Ühtlasi näeb aga see programm ette suuri summasid strateegiliste teede ja lennuväljade, kasarmute ja laagrite ehitamisele välismaiste sõjavägede paigutamiseks.

1952. aasta lõpul võttis Arloni linnas sotsiaal-kristliku partei kohaliku organisatsiooni koosolekul sõna Belgia peaminister van Hutta. Hoobeldes oma valitsuse Atlandipoliitika «edusammudega» väitis ta, et välismaalased peavad Belgiat väikeseks paradiisiks. Need peaministri sõnad leidsid valitseva leeri ajalehtedes laialdast vastukaja. Parempoolsed ringkonnad püüavad «paradiisi-juttudega» varjata Belgia praegust kaugeltki mitte paradiislikku olukorda. Van Hutta valitsuse ajal ei tõstetud Belgias kordagi palku. See-eest aga tõusid järjekindlalt maksud ja hinnad. Nagu teatab ajaleht «Drapeau Rouge», 1952. aasta lõpul ületasid maksud 1936. aasta taseme 11-kordselt! Toiduainete hinnad tõusevad peaaegu iga kuu. Pidevalt tõuseb ka korteriüür, mida alles 1951. aastal tõsteti 20—25 protsenti. Tõusnud on tubakahinnad, elektrimaks ja tasu iga liiki transpordi kasutamise eest. Kivisüsi on aastate 1947—1951 jooksul kallinenud kahekordselt. Tekstiili ja valmisriiete tarbimine langes 1951. aasta jooksul 31 protsenti.

Selline on kurb tõde lihtsate inimeste elust «väikeses Belgia paradiisis».

Belgia Rahvuspanga andmeil on maksud elanikkonnalt

tõusnud ajavahemikul 1946. aastast 1952. aastani 36 miljardilt Belgia frangilt 72 miljardi Belgia frangini. Ega ilmaaegu ei teatanud Belgia rahandusminister Jansen ajakirjanduskonverentsil, et praegu on raske makse tõsta, sest «ühest sidrunist on võimatu kaks korda mahla välja pigistada».

Maksude järsk suurenemine ja hindade tõus on põhjustanud Belgia tööliste reaalsalga ja rahva ostujõu languse. Aastail 1947—1951 on leivahind tõusnud 125 protsenti, võihind — 75 protsenti, piimahind — 66 protsenti, liha-hind — 80—90 protsenti, kohvihind — 190 protsenti.

Belgia töörahvas on sunnitud vähendama isegi põhiliste toiduainete tarbimist. Ka niisugune Belgia kodanlik majandusteadlane, nagu Baudouin, oli sunnitud ühes artiklis, mis ilmus ajalehes «Libre Belgique» 1952. aasta lõpul, tunnustama, et kaloreis väljendatuna toiduainete tarbimine elanikkonna poolt vähenes 1952. aastal 2600 kalorini. Kui võtta arvesse aga ainult töörahva tarbimist, kodanlust välja arvates, siis on toiduainete tarbimine veelgi madalam. Tarbimise langusest kõnelevad ka arvud kaupade käibest. Ainuüksi 1952. aastal vähenes galanteriikaupluste kaubakäive 12 protsenti, jalatsikaupluste kaubakäive — 3 protsenti.

Tohutu tööpuudus kõneleb kõige kujukamalt Belgia majanduse seisukorrast. Belgias, kus elanikkond ulatub 8,7 miljoni inimeseni, tööstuses aga töötab kõigest 1,3 miljonit inimest, on 381 000 töötut. Tööpuudus ületas 1953. aasta algul tööpuuduse 1929.—1933. kriisiaastail.

Töötute arv on tõusnud peamiselt tekstiili-, toiduainete-, puidutöötlemis- ja keraamikatööstuses ning ehitustööl. Abiraha töötutele aga vähendati 4531 miljonilt frangilt 1952. aastal 4355 miljoni frangile 1953. aastal.

Niisugune on siis see «sidruni väljapigistamise» poliitika, kui väljenduda Belgia rahandusministri sõnadega. Arusaadav, et see poliitika äratab belgia rahvas kasvavat meelepaha. Töörahvas tugevdab võitlust monopolide peale tungi vastu, elutaseme tõstmise eest, maa rahuliku arenemise eest.

Belgia kaevurid, metallurgid, tekstiili- ja teiste tööstus- harude tööliselised võitlevad visalt oma elutingimuste parandamise eest. Seda töörahva võitlust nii kohaliku kui ka ookeanitaguse kapitali järjest tugevneva rõhumise vastu juhib Belgia Kommunistlik Partei.

Halastamatu tegelikkus näitab üha suurema selgusega, et relvastumise ja «külma sõja» poliitika viib Belgia ummikusse. Seepärast hakkavad kõik ausad belglased mõistma, et sellest ummikust võib pääseda ainult ülemaailmse rahu ja rahvusvahelise koostöö poliitika teostamisega.

HOLLAND

Nii Hollandi majanduslik olukord kui ka tema elanikkonna elutingimused on iseloomustavad Lääne-Euroopa kapitalistlikele riikidele, kes teostavad Ameerika Ühendriikide diktaadile alludes oma majanduse militariseerimise ja uue sõja ettevalmistamise poliitikat.

Nagu avaldas Hollandi ajaleht «Het Vaderland», teatas kaitseminister Staff möödunud aasta mais ajakirjanduskonverentsil, et 1953. aastal kulutatakse sõjalisteks otsarveteks 1600 miljonit kuldnat, 1954. aastal aga — 1700 miljonit kuldnat.

Kuid vaatamata sellele, et Hollandi valitsevad ringkonnad Washingtoni direktiive järgides jagavad helde käega sõjalisi tellimusi, valitseb maal üldine tootmise langus. Nii langes tekstiilitööstuses tootmine 1952. aasta esimeses kvartalis 1951. aasta sama ajavahemikuga võrreldes 13 protsenti, nahatööstuses — 27 protsenti. Raske kriis on haaranud ka õmblus- ja toiduainetetööstust. Kudumisvabrik «Stork» ei tööta üle nelja päeva nädalas. Tekstiilivabrikud Ampelis, Hengelos, Bornis ja Enschedes on töönädala vähendanud 24 tunnini. Kaubamajade toredad vaateaknad Amsterdami Kalferstraadil ja Leidsestraadil paeluvad möödaminejaid väljapanekute küllusega, kuid paljud hollandlased peavad leppima vaid nende vaateakende silmitsemisega, sest kaupade hinnad on lihtsale tööinimesele kättesaamatud.

Relvastumise võidujooksu poliitika on põhjustanud Hollandi majandusliku olukorra järsu halvenemise, viinud töörahva elutaseme üldisele langusele ja tööpuuduse suurenemisele.

Hindade ja palga vahe kasvab kohutava kiirusega. Aastail 1947 — 1952 on või kallinenud 92 protsenti, juust — 81 protsenti, liha — 135 protsenti, kohv — 170 protsenti, tee — 180 protsenti.

Hollandis koondatakse tsiviiltootmist, suletakse ette-

võtteid, siin laostub ja läheb pankrotti tuhandeid väike- ja keskmise suurusega ettevõtteid. 1951. aastal oli laostunud ettevõtete arv Hollandis seitse korda suurem kui 1946. aastal.

Pidevalt suureneb töötute armee. Kui 1949. aastal oli Hollandis 48 000 töötut, siis praegu ulatub töötute, osaliselt töötute ja nende perekonnaliikmete arv juba poole miljonini. Kasvab inimeste arv, kes, kaotanud igasuguse lootuse saada tööd Hollandis, emigreeruvad. Ainuüksi 1951. aasta esimesel poolel rändas Hollandist välja 21 000 inimest, niisama palju kui kogu 1950. aasta jooksul. Ja seda väikesel, vaevalt 10-miljonilise elanikkonnaga maal.

1952. aasta mais toimus Haagis ebatavaline töötute koosolek-kongress. Ligi paar tuhat delegaati kuulasid tähelepanelikult töölistegelase Burtieni sõnu:

«Väikeses Hollandis on tohtu töötute armee,» ütles ta. «Meile räägitakse, et me peame ohvreid tooma, samal ajal aga on suured kapitalistlikud kontsernid ja ettevõtted, kes töötavad sõja tarbeks, ainuüksi viimase aasta jooksul oma miljonilisi tulusid kahekordistanud. Hollandi rahvas ei või, ei suuda enam ohvreid tuua. Me tahame töötada, tahame oma tööd rakendada kõikide hüvanguks, rahva kasuks, tahame sotsiaalset õiglust!»

Kogu saali täis rahvast vastas nendele sõnadele ovatsiooniga.

Hollandi töörahvas ei soovi, et inimesed, kes täidavad ookeanitaguseid käske, kuritarvitaksid nende töö vilja. Eks ole ju lõppeks kõik sellel maal, vanaaegsetest Amsterdami lossidest kuni uusimate ookeanilaevadeni, loodud rahva kätega. Töölised tahavad rahu ja demokraatiat.

Nagu teisedki nõndanimetatud «Beneluksi» liitu kuuluvad maad (Belgia ja Luksemburg), nii on ka Holland kaotanud oma poliitilise ja majandusliku sõltumatuse. Tema rahvuslik suveräänsus on tallatud jalge alla. Hollandi ajakiri «Elsewir» oli sellega ühenduses sunnitud tunnistama: «Meil tuleb... ohverdada osa sellest, mida tavaliselt nimetatakse suveräänsuseks.»

Ameerika imperialistid on Hollandile, nagu paljudele teistelegi kapitalistlikele maadele, ära keelanud müüa ja osta kaupu demokraatliku leeri maade turgudel. Hollandi ajalooliselt kujunenud mitmekülgsed majanduslikud sidemed on asendatud ühepoolsete sidemetega, mis moonutavad tema majandust. Ajaleht «New York Times» teatas,

et Holland eksportis 1952. aasta 11 kuuga Ameerika Ühendriikidesse kaupu 489 miljoni kuldna eest ja vedas Ühendriikidest kaupu välja 1015 miljoni kuldna eest. Seesugune kaubandus on loomulikult põhjustanud puudujäägi kasvu väliskaubanduse bilansis. Ainuüksi 1952. aasta neljandas kvartalis ulatus see puudujääk 170 miljoni kuldnani.

Et katta sõjalisi kulutusi, teostab Hollandi valitsus kõigepealt otseste ja kaudsete maksude kõrgendamist, suurendab kinnipidamisi palkadest ja teistest töötasuliikidest. Kõige harilikumad ja vajalikumad laiatarbeesemed on arvatud maksustatavate luksusesemete liiki. Tugevdades maksusurvet ei tunne Hollandi valitsejad muret selle üle, et nad seega elukallidust riigis veelgi tõstavad.

Vastavalt sõjaliste ettevalmistuste programmile kavatseb valitsus 1955. aasta lõpuks anda sõjatööstusele tellimusi kolme miljardi floriini eest. Kulutused selleks kaetakse töörahva arvel, tsiviilvajadusteks minevate assigneeringute vähendamise teel. Venitatakse tööde teostamisega või lõpetatakse hoopis tööd, mis tõstavad rahva heaolu, kuid mil pole sõjalist tähtsust. Nii pikendatakse isegi tähtsate ehituste valmimise tähtaegu Zuiderzeel.

Tööd Zuiderzeel on saanud hollandlaste õigustatud uhkuse osaliseks. Hollandi rahvas on suure mehisuse ning leidlikkusega aastaid võidelnud mere pealetungi vastu. Veel 1932. aastal ehitati Zuiderzeele suur tamm, loodi 30 km pikkune Ijsseli järv. See võimaldas võita 20 000 hektarit kasulikku maad, mis veel samal aastal võeti teraviljakultuuride, kartulite ja suhkrupeedi alla.

Need ehitused purustati maailmasõja ajal barbaarselt fašistlike röövvalitajate poolt. Kuid pärast sõda sundisid inimesed mere uuesti taganema ja võitsid temalt selle maaala tagasi. Loode pool Zuiderzeed 48 000 hektari suuruses kuivendatud ja ülesharitud maad pääsesid hävingust. Kuid vajalike summade puudumisel tuli tööd seal lõpetada. Maa kaguosas alustati juba 1949. aastal suure tammi ehitamist, mis oleks võimaldanud juurde saada 95 000 hektarit kasulikku maad ja märksa tõsta põllumajanduse toodangut. Kuid varsti tuli ka siin tööd katkestada. Põhjus oli sama: rahapuudus, õigemini öeldes, krediidid «rändasid» sõjaliste kulutuste artiklitesse. Samal põhjusel tehakse üha aeglasemalt ka maa edela-osas alustatud töid põldude ja külvide kaitseks ning Schelde, Maasi ja Reini jõe suudmete kindlustamiseks ja kanalite ehitamiseks. Relvastumise

võidujooksu poliitika viis selleni, et hollandi rahvas oli 1953. aasta algul jõuetu võitlema vallapäsenud loodusjõudude vastu ja kandis hiiglasuurt kahju.

Seoses sellega teatas tuntud ühiskonnategelane van Dahlen, mõistes nagu iga teinegi aus hollandlane hukka uue sõja ettevalmistamise poliitika, sügava meelepahaga: «Poolteist tuhat hollandlast hukkus üleujutusel sellepärast, et tammid olid liiga madalad, sõjalised kulud aga liiga kõrged!»

Relvastumise poliitika on kapitalistlikele monopolidele kolossaalseks rikastumise allikaks. Toome mõned näited. Rotterdami naftakompanii «Koninklijke Olje» kasum ulatus 1949. aastal 900 miljoni floriinini, 1950. aastal aga juba 1 miljardi 260 miljoni floriinini. Kompanii «Unilever-Rotterdam» kasum tõusis 1949. aastal 384 miljoni floriinini, 1950. aastal aga juba 688 miljonini. Kompanii «Philips-Eindhoven» kasum ulatus 1949. aastal 59 miljoni floriinini, 1950. aastal aga 85 miljonini. On huvitav märkida, et see firma realiseeris 1950. aastal 79 protsendi võrra rohkem toodangut kui 1947. aastal. Firma «Akku» Arjemis, kes on seotud Ameerika kompaniiga «Du Pont de Nemour» ja Saksa kompaniiga «I. G. Farbenindustrie», sai 1949. aastal kasumeid 25 miljonit floriini, 1950. aastal aga — 35 miljonit floriini.

Toodud näited annavad tunnistust sellest, et sõjapoliitika vastab täielikult rahvusvaheliste monopolide huvidele, sest see soodustab käputäie kapitalistide kiiret rikastumist.

Hollandi rahvas astub teravalt välja sõjapoliitika teostamise vastu ja võitleb oma maa sõltumatuse eest, demokraatlike vabaduste ja poliitiliste õiguste eest, majandusliku olukorra parandamise eest.

Praegustes oludes on Hollandi Kommunistlik Partei — töölisklassi avangard — kõige järjekindlam ja visam võitleja rahva eluliste õiguste eest. Ta organiseerib kõik rahva demokraatlikud ja rahuarmastavad jõud võitlusele niisuguse poliitika eest, mis vastab rahva elulistele huvidele. Selles seisab kommunistliku partei jõud.

*Balti
nõukogude vabariikides*

● Oli aeg, kus eesti, läti ja leedu rahvas elasid ligikaudu samasuguses olukorras, nagu praegu taani, belgia ja hollandi rahvas. See oli aeg, mil Eesti, Läti ja Leedu pinnal valitses kapital. See oli aeg, mil kodanlik-natsionalistlik võim muutis eestlased, lätlased ja leedulased õigusteta orjadeks, kes pidid töötama kohalike ja rajataguste kauka-meeste heaks.

Tegelikeks peremeesteks Eestis, Lätis ja Leedus olid siis välismaised imperialistid, kes halastamatult ekspuateerisid töörahvast ja muutsid nende maade majanduse oma imperialistlike riikide ripatsiks.

Lääne ahned ja kiskjalikud imperialistid orjastasid halastamatult leedulasi, lätlasi ja eestlasi ja riisusid neid paljaks kodanlik-natsionalistlike rahvareeturite abiga, kes lõmitavalt lubasid imperialistlikel seiklejail välja vedada Leedust, Lätist ja Eestist tooraineid, sulgeda kohalikke vabrikuid ja tehaseid ja heita tuhandeid töölisi väravate taha.

Näis, et sellele orjusele ei tulegi lõppu. Kuid tööliklass jätkas võitlust kodanluse diktatuuri kukutamise eest. Ja 1940. aastal tõusis Neemeni, Daugava ja Narva kallaste kohale, Vilniuse ja Klaipeda, Riia ja Liepaja, Tallinna ja Kohtla-Järve kohale nõukogude võimu koit ja tööliste ning töötavale talurahvale algas uus elu. Leedu, läti ja eesti rahvas said nõukogude võimu tingimustes tõelise vabaduse ja tõelise riikluse, kõige avaramad võimalused teiste Nõukogude Liidu rahvaste, esmajoones suure vene rahva vennaliku abiga tõsta oma majandus ja kultuur enneolematule kõrgusele.

Juba esimestel nõukogude võimu taaskehtestamise päevil Baltimaadel «Pravda» kirjutas: «NSV Liidu rahvad abis-

tavad rõõmuga Baltimaade rahvaid kõige lühema aja jooksul kustutada vihatud kapitalismi jäljed ja luua sotsialistlik tööstus ning sotsialistlik kultuur.»

Leedu, Läti ja Eesti vabastamise hetkest kapitali ikke alt on möödunud võrdlemisi lühike aeg, kuid me näeme siin juba suurt edu kõikide majandusharude arendamisel — kollektiviseeritud ja mehhaniseeritud suurpõllumajanduses, tööstuse, transpordi ja ehituse alal.

E E S T I N S V

Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik on selle aja jooksul tundmatuseni muutunud. Kõik tema rahvamajanduse harud on puhkenud õitsele.

Hoogsalt areneb põlevkivitööstus — eesti rahva uhkus.

Varem, kodanluse võimutsemise päevil, peremehetsesid Eesti põlevkivibasseinis ameerika, inglise, saksa ja rootsi magnaadid, kes paadunud kiskjatena röövisid Eesti «pruuni kulda» — põlevkivi. Eesti põlevkivikaevanduste ja põlevkivi töötlemise ettevõtete tööd juhiti siis Wall Street'ilt ja City'st. Põlevkivibasseini saatus, eesti kaevurite saatus olnes siis imperialistliku turu konjunktuurist. Kaevanduste välismaalastest omanikud pidurdasid kunstlikult põlevkivitoodangu kasvu ja tööprotsesside mehhaniseerimist, ekspuaterisid metsikul kombel eesti kaevureid, sundides neid töötama talumatutes sunnitöö-tingimustes. Väikesed kaevandused olid tehniliselt halvasti varustatud, kogu nende «tehnika» ei ulatunud kaugemale kirkast, läbidast ja hobujõul veetavast vagonetist. Inimesed töötasid alatises pimeduses, põlvini vees, raiudes põlevkivi käsitsi, ja said vaid näruseid krosse oma põrgulikult raske töö eest.

Hoopis teine elu algas eesti kaevuritele 1940. aastal, kui Eestis taastati nõukogude võim ja kui põlevkivibassein, nagu kogu vabariigi majandus, läks kindlatesse kättesse — rahva kätte. Viivitamatult algas kaevanduste rekonstrueerimine ja mehhaniseerimine ning uute kaevanduste ehitamine. Nõukogude võim kujundas vanad, primitiivse tehnikaga kaevandused põhjalikult ümber, rakendas mäeasjanduses tööle uusimad mehhanismid, kergendas igati kaevurite tööd. Väikeste kaevanduste asemele tekkisid lühikese ajaga võimsad kaevandused, kus on mehhaniseeritud kõik põhilised põlevkivi kaevandamise protsessid. Kaevandustes

rakendati tööle kõrge tootlikkusega soonimismasinad «KMP-1», kraaptransportöörid «STR-30», võimsad elektrivedurid ja teised masinad. Kaevandused hakkasid andma järjest rohkem põlevkivi.

Seaduses rahvamajanduse taastamise ja arendamise viie aasta plaani kohta aastaiks 1946—1950 seisis: «Kõigiti arendada põlevkivi kaevandamist ja töötlemist, milleks taastada ja laiendada praegu töötavaid põlevkivikaevandusi koguvõimsuseni 9,4 milj. tonni... Taastada põlevkivi utmise tehased. Ehitada ja tegevusse rakendada põlevkivist gaasi tootmise tehased ja gaasijuhe nendest tehastest gaasi Leningradi juhtimiseks.»

Ja juba 1946. aastal, sõjajärgse viisaastaku esimesel aastal, olid Eesti põlevkivibasseinis kõik kaevandused põhiliselt taastatud ja põlevkivitoodang saavutanud sõjaeelse taseme. Basseini kaevandustesse saabus vennasvabariikidest elektrivedureid, soonimismasinaid, elektripuure, transportööre. Laialdaselt juurutati siin Donbassi kaevurite eesrindlikke töömeetodeid. Loodi mehhaniseeritud laavad. 1948. aastal ületas põlevkivitoodang kombinaadi «Eesti Põlevkivi» kaevandustes tunduvalt sõjaeelse taseme ja oli 1945. aastaga võrreldes suurenenud neljakordseks, kusjuures tööviljakus oli sama aja jooksul tõusnud kahekordseks.

Esimestena maailmas töötlesid nõukogude inimesed põlevkivi gaasiks. Kohtla-Järvele saabus Nõukogude vennasvabariikidest nii päeval kui ööl kaubaronge sisseseadete ja materjalidega põlevkivigaasitehase ehitamiseks. Kohtla-Järve-Leningradi vahelise gaasijuhtme ehitamisel tuli ehitajatel paigaldada 38 000 kuupmeetrit betooni, välja võtta üle poole miljoni kuupmeetri pinnast, ületada 47 jõge, maha panna 203 kilomeetrit torustikku. Kõik see tehti ära tänu kogu Nõukogude kodumaa abile. Juba mitu aastat kasutab üle paari miljoni leningradlase Kohtla-Järvelt saabuvat odavat majapidamisgaasi.

«Põlevkivitööstus on täielikult taastatud ja ehitatud rida uusi võimsaid põlevkivikaevandusi», seisis teadaandes Eesti NSV sõjajärgse viie aasta plaani täitmise tulemustest. Põlevkivitoodang oli sõjaeelse 1940. aastaga võrreldes suurenenud peaaegu kahekordseks. Tunduvalt on tõusnud ka eesti kaevurite materiaalne heaolu.

Hoogsalt areneb Eesti NSV-s ka masinaehitus. Pärast Eesti NSV pealinna vabastamist hakkas Tallinna ettevõttele, «Ilmarisele», «Voltale» ja teistele saabuma Nõu-

kogude vennasvabariikidest uusimaid sisseseadeid. Areneb sotsialistlik võistlus, kasvab tootmise novaatorite arv, kes teiste Nõukogude vabariikide tööliste eeskujul võitlevad tehnilise progressi eest, tõuseb esmaklassilise tehnikaga varustatud masinaehitustehaste kollektiivide tööviljakus.

Sõjajärgseil aastail kasvas vabariigi masinaehitustehaste toodangu väljalase 7,5-kordseks.

1950. aastal, neljanda viisaastaku viimasel aastal, saabus Tallinna elektrimasinaehitustehasele «Volta» tellimus Stalingradi hüdroelektrijaama jaoks. See austav tellimus kutsus elektrimasinate ehitajate hulgas esile suure töövaimustuse ja nad saatsid Stalingradi hüdroelektrijaamale esimese partii elektrimootoreid välja enne tähtaega.

«Täname kõrgekvaliteedilise toodangu eest. Kasutame teilt saadud mootoreid nagu kord ja kohus. Oleme kindlad, et meie tellimused täidetakse edaspidigi tähtajaks ja kvaliteetselt.»

Nii vastasid hüdroehitajad tallinlastele suure Vene jõe Volga äärest. Ja tõepoolest, «Volta» on hiljemgi Stalingradi, Volga-Doni ja Kuibõševi hüdroehitustele täitnud edukalt ühe tellimuse teise järel. Voltalastega koos on nende hiiglaslike hüdrotehniliste ehituste jaoks töötanud ka Tallinna teiste tehaste kollektiivid, sealhulgas noore, alles sõjajärgseil aastail ehitatud Tallinna Kontrollmööduriistade Tehase kollektiiv.

Suuri tulemusi on saavutanud Tallinna Masinaehitustehase kollektiiv, kes Eesti põlevkivitöötlemise tööstusele lõi unikaalse sisseseade. Palju uusi toodanguliike on hakanud välja laskma «Ilmarise» masinaehitajad.

Eesti masinaehitajad võivad uhked olla, et nad on õppinud tootma keerulisi sisseseadeid nafta-, gaasi- ja põlevkivitööstusele, elektrimootoreid kaevandustele ja valtsimismasinaid, elektriseadmeid kõrgrõhukateldele ja teisi keerukaid sisseseadeid.

Järjekindlalt areneb ka Nõukogude Eesti tekstiilitööstus.

Kui Tallinn ja Narva vabastati fašistlikust ikkest, näis, et ei leidu niisugust jõudu, kelle abiga võiks taastada maanī purustatud tekstiilikombinaadid Balti Manufaktuur ja Kreenholmi Manufaktuur. Kuid niisugune jõud leidis. Tuhanded tallinlased ja narvalased võtsid partei ja valitsuse kutsel osa oma võimsate tekstiilikombinaatide taastamisest. Ja äsjataastatud tsehhidesse hakkas saabuma kõige uusim sisseseade Leningradist, Tuulast, Taškendist,

Pensast ja teistest meie suure kodumaa linnadest. Sõjajärgsel perioodil on Balti ja Kreenholmi Manufaktuuri kombinatides täiendavalt käiku lastud 174 000 värtnat ja ligi 4 000 uusima konstruktsiooniga kudumistelge. Kedruse ja riide väljalase on suurenenud iga aastaga. Nende Nõukogude Eesti kahe suurema tekstiiliettevõtte toodang varustab 194 meie kodumaa ettevõtet. Peale selle lasevad mõlemad ettevõtted järjest rohkem välja kangaid elanikkonna vajadusteks.

1951. aastal andis Kreenholmi Manufaktuur meie maale peaaegu kuus korda rohkem kedrust ja peaaegu 18 korda rohkem riidet kui sõjaeelsel 1940. aastal.

Suuri tulemusi on saavutanud ka teised kergetööstuse ettevõtted. Peaaegu poole võrra on suurenenud jalatsite, villase, linase ja siidriide, samuti sukkade ning sokkide toodang. Vabariigi kergetööstuse ettevõtted andsid 1952. aasta lõpul toodangut 72 protsendi võrra rohkem kui 1950. aastal.

Partei ja valitsus pööravad laiatarbekaupade tootmisele suurt tähelepanu. Sõjajärgsel perioodil on vabariigi toiduainetetööstuse rekonstrueerimisse ja sisseseade täiendamisse mahutatud üle 40 miljoni rubla. On ehitatud võimsad täiustatud leivatehased Tallinnas, Kohtla-Järvel, Narvas, Ahtmes, rekonstrueeritud kondiitribabrikud «Kalev» ja «Karamell», tubakavabrikud «Säde» ja «Leek» on varustatud uue eesrindliku nõukogude tehnikaga, on loodud uus aedvilja konservimise tööstus.

Tulemusi on saavutatud ka vabariigi metsa-, tselluloosi- ja paberitööstuses, kalakonservimise ja turbabrikettimise tööstuses ning elektrienergia tootmisel. Neljanda viisaastaku lõpul toodeti Eesti NSV-s elektrienergiat märksa rohkem kui kodanlikus Eestis. 1951. aastal oli elektrijaamade võimsus 1950. aastaga võrreldes suurenenud 43 protsenti.

Eesti NSV tööstuse üldtoodang ületas 1952. aasta lõpul sõjaeelse 1940. aasta taseme 4,7-kordselt ja oli 1950. aastaga võrreldes suurenenud 37 protsendi võrra.

Märkimisväärsed on edusammud vabariigi põllumajanduses.

Veendunud teiste Nõukogude vabariikide eeskujul kollektiivse majapidamise paremustes, viis Eesti NSV töötav talurahvas vabariigi põllumajanduse kiiresti uuele, sotsialistlikule teele: talupojad ühinesid kolhoosidesse. Tänu partei ja valitsuse abile kindlustasid talupojad kolhoosliku

majandi vankumatu ning kiire kasvu. Toome mõned arvud, mis iseloomustavad seda kasvu. 1951. aastal kulutasid vabariigi kolhoosid kapitaalehitusele 17 miljoni rubla, maaparandustöödele 6,5 miljoni rubla, produktiivse tõukarja, autode ja muu inventari muretsemisele 10 miljoni rubla võrra rohkem kui 1950. aastal.

Eesti NSV-s pööratakse suurt tähelepanu põllumajanduse mehhaniseerimisele. Praegu töötab vabariigi põldudel 2,5 korda rohkem traktoreid kui 1950. aastal ja üle 12 korra rohkem kui 1945. aastal. Peale selle töötavad kolhoosides sajad iseliikuvad kombainid, palju linakombaine, lina-
kitkumis- ja teisi moodsaid keerulisi põllutöomasinaid. 1953. aastal tegid vabariigi traktorijaamad 70 protsenti kõigist põhilistest põllutöödest.

Nõukogude Eesti kolhoositalurahvas on südamest tänulik parteile ja valitsusele põllumajanduse mehhaniseerimiseks, väetiste tootmise suurendamiseks, eesrindlike maaviljeluse ja loomakasvatuse meetodite rakendamiseks, kõrge kvalifikatsiooniga agro- ja zootehnilise kaadri kasvatamiseks ja soode kuivendamiseks vajalike tingimuste loomise eest.

Soo on olnud eesti maaharija põline vaenlane, kuid võitlus soode vastu algas alles nõukogude võimu taaskehtestamisega, mis avas eesti töötavale talurahvale tee kollektiviseerimisele.

Nõukogude teadus on välja töötanud kümneid tüüpe kõrge tootlikkusega masinaid, mida edukalt kasutatakse maaparandustöödel. Uusimate masinatega soode kuivendamiseks on varustatud ekskavaatori-, maaparandus- ja metsamelioratsioonijaamad. Ajavahemikul 1947. aastast 1951. aastani on vabariigis taastatud, rekonstrueeritud ja ehitatud uusi kuivendussüsteeme mitme tuhande hektarilisel maa-alal. Tööde maht ainuüksi uute kuivendussüsteemide ehitamisel on selle aja jooksul suurenenud seitsmekordseks. Üle 80 protsendi nendest töödest oli 1951. aastaks mehhaniseeritud.

Laienenud on ka külvipind. Ainuüksi 1951. aastal suurenes külvipind vabariigis 28 000 hektari võrra.

Mitukümmend tuhat hektarit kuivendatud maid on võetud heina- ja karjamaade alla, mis tunduvalt laiendab meie loomakasvatuse söödabaasi.

Loomakasvatus — Eesti NSV juhtiv põllumajandusharu — on viimastel aastatel teinud suure sammu edasi.

Ainuüksi 1951. aastal suurenes veiste arv 20,6 protsenti ja piimatoodang ühe lehma kohta keskmiselt 12 protsenti. 1. augustiks 1952 moodustas veiste arv 1950. aastaga võrreldes 143 protsenti, sigade arv — 158 protsenti, lamaste ja kitsede arv — 165 protsenti, hobuste arv — 108 protsenti ja kodulindude arv — 102 protsenti.

Kui 1950. aastal iga lehma kohta saadi keskmiselt 1600 liitrit piima, siis 1952. aastal ulatus see juba 2000 liitrini.

Suurt edu on saavutatud ehituse ja transpordi alal, kultuuri arendamisel ning töötajate ainelise heaolu tõstmisel.

Toome vaid mõned arvud. Kui kodanlikus Eestis 1939.—1940. a. eelarves oli sotsiaalkultuurilisteks vajadusteks määratud vaid 17,3 protsenti kõigist kuludest, siis juba esimesel sõjajärgsel, 1945. aastal moodustasid Eesti NSV riigieelarve assigneeringud sotsiaalkultuurilisteks üritusteks 44,5 protsenti kõigist kuludest. 1954. aastal suurenes see summa 52,2 protsendini eelarvest, s. o. üle 615 miljoni rublani. Neljanda viisaastaku aastail on Eesti linnades ja töölisasulais ehitatud ja taastatud üle miljoni ruutmeetri elamispinda, maal on ehitatud 2800 elumaja.

Sõjajärgsel perioodil on jaekaubanduse käive vabariigis tõusnud neljakordseks. Märksa on suurenenud toiduainete ja laiatarbekaupade, eriti riide, jalatsite ja õmblustoodete müük elanikkonnale.

Samasugust rahvamajanduse ja kultuuri õitsengut, samasugust kõige laialdasemate töötajatehulkade ainelise heaolu tõusu näeme ka teistes Balti nõukogude vabariikides — Lätis ja Leedus.

L Ä T I N S V

Läti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik sündis ühel ajal Eesti NSV-ga — 1940. aastal. Ja ta on läbinud sama arengutee.

Pääsenud maad riisunud saksa, rootsi, prantsuse, inglise ja ameerika pankurite rõhuva ikke alt, hingas läti rahvas kergelt, täie rinnaga. Lätlased alustasid võitlust oma maa laialdase industrialiseerimise eest, selle maa industrialiseerimise eest, kes oli minevikus imperialistliku Lääne agrarripatsiks. Ainuüksi nõukogude võimu esimesel aastal andis Läti vabariigi tööstus toodangut 21 protsendi võrra rohkem kui eelmisel, 1939. aastal.

Sõda ja kolm aastat kestnud fašistlik okupatsioon tekitasid Läti rahvamajandusele määratu suurt kahju, mille üldsumma ulatus 20 miljardi rublani. Ja ikkagi, vaatamata nii suurele kahjule, suutsid Läti töötajad kommunistliku partei juhtimisel ja teiste nõukogude vabariikide abiga esimese viie sõjajärgse aastaga mitte ainult taastada sõja läbi purustatud majanduse, vaid ehitada ka palju uusi tööstusettevõtteid.

Läti NSV tööstus on tunduvalt ületanud 1913. aasta taseme. Kodanlikul Lätil, kes kuni 1940. aastani oli samasuguses sõltuvuses Ameerika imperialismi magnaatidest, nagu praegu Taani, Holland ja Belgia, ei õnnestunud 1913. aasta taset saavutada kogu oma paarikümneaastase olemasolu jooksul.

Sotsialismi tingimustes on tööstusliku tootmise tempo Lätis aastast aastasse kasvanud. Vabariigi tööstustoodangu keskmine aastane juurdekasv on 45 protsenti. Tööstusliku tootmise maht suurenes ajavahemikul 1946. aastast 1951. aastani rohkem kui 6-kordseks.

Esimese sõjajärgse viisaastaku plaan täideti enne tähtaega — kolme aasta ja kümne kuuga. 1950. aastal andis vabariigi tööstus kuus toodangut keskmiselt peaaegu kolm korda rohkem kui enne sõda. 1951. aastal aga kasvas kogutoodangu maht 1950. aastaga võrreldes 19 protsenti.

Sõjajärgseil aastail on Läti tööstus hakanud välja laskma turbiine, elektrironge, trammivaguneid, mere- ja jõe-laevu, tõstekraanasid, elektrivalgustuse armatuure Moskva kõrgehitustele, uusi laiatarbeesemeid. Ületatakse plaaniülesandeid seesuguste toodanguliikide alal nagu terasvalts, superfosfaat, kraanad, jalgrattad, villane, linane ja puuvillane riie. Riia akumulaatoreid kasutatakse Kuibõševi hüdroelektrijaama ehitusel, Läti toetusmetsa saadetakse Donetsi basseini kaevandustesse, Läti elektrivagunid liiguvad Moskva linnalähedastel raudteedel.

Neljandal viisaastakul taastati ja lasti käiku Läti NSV-s sajad tööstusettevõtted, nende seas niisugused suurkäitised, nagu elektrotehnikatehas «WEF», vaguniehitustehas ja paberivabrik «Jugla» Riias; tehas «Punane Metallurg» ja üle 15 aasta tegevuseta seisnud linoleumi-korgitehas Liepajas, veduri-vaguniremonditehas Daugavpilsis, samuti põllutöömashinate ehitamise tehased ja kõik toiduainete-, kala-, liha- ja piima-, tekstiili-, naha- ja jalatsitööstuse vabrikud.

Sõjajärgse viisaastaku aastail muutus ka Läti NSV tööstustoodangu struktuur. Esikohale tõusis rasketööstus. Selle juhtivaiks harudeks kujunesid masinaehitus ja metallitöötlemise tööstus. Nende erikaal vabariigi tööstustoodangu üldmahus tõusis 48 protsendini.

Enne nõukogude võimu taaskehtestamist pidurdasid tootlike jõudude arenemist Lätis nii läti kui ka välismaised kodanlikud valitsejad. Tööstus töötas peamiselt sisseveetud toorainete baasil. Igal aastal suleti kodanlikus Lätis kümned ettevõtted, tuhanded töölised heideti tänavale. Nüüd aga, kus Läti on muutunud industriaal-kolhooslikuks nõukogude sotsialistlikuks vabariigiks, pole tööpuudusest enam jälgegi. Tööstuses töötavate tööliste arv on sõjajärgsel viisaastakul tõusnud 2,5-kordseks. Töölised võistlevad nüüd kõrgete töönäitajate eest, võtavad üle teiste nõukogude vennasvabariikide tööstuse tootmise novaatorite eesrindlikke töömeetodeid. Praegu võtab juba 95 protsenti töölistest ja insener-tehnilistest töötajatest vabariigis osa sotsialistlikust võistlusest. Üle paari tuhande brigaadi, jaoskonna ja tsehhi kannab eeskujuliku kvaliteedi brigaadi, jaoskonna või tsehhi nimetust. Viisaastaku aastail on tööstustööliste tööviljakus tõusnud 2,2-kordseks, on ületatud ülesanne toodangu omahinna alandamise alal. Aastail 1948, 1949 ja 1950 andis Läti tööstus üle 1,2 miljardi rubla kasumit. Tööstustoodangu maht vabariigis suurenes 1953. aastal 1940. aastaga võrreldes üle nelja korra.

Kõik need arvud annavad tunnistust sellest, et Nõukogude Läti sotsialistlike tööstusettevõtete töölised teavad, et nad ei tööta enam vereimeja-kapitalisti heaks, vaid iseendale ja oma riigile, ja on seepärast alati valmis loovaks, novaatorlikuks tööks.

Järjest suuremat edu saavutatakse vabariigis ehitustöö ja transpordi alal. 1951. aastaga võrreldes oli raudtee veokäive suurenenud 1952. aastal 13 protsenti, jõe- ja autotranspordi veokäive — 11 protsenti, autotranspordi veokäive — 20 protsenti. Reisijate vedu linnalähedastel rongidel, jõe- ja autotranspordiga oli kasvanud 20 protsenti.

Edu on saavutanud ka Läti NSV põllumajandus. Vanasti, kodanliku Läti tingimustes, oli põllumajandus hoolétusse jäänud, vähese produktiivsusega, mehhaniseerimata. Traktoreid leidis siis vaid üksikuid ja nendegi omanikeks olid muidugi mitte kehviktalupojad, vaid «hallparunid», nagu meil Eestis ja Lätis kulakuid-ekspluateerijaid nimetati.

Kodanliku Läti töötavad talupojad — sulased, maatamehed, pooleteramehed, väikerentnikud — kiratsesid sõna tõsisel mõttes. Ajavahemikul 1930. aastast 1940. aastani läks haamri alla ja müüdi oksjonil maha üle 42 000 talumajandi.

Kõik muutus aga siis, kui Läti pinnal taaskehtestati nõukogude võim, sellest ajast peale, kui algas Läti põllumajanduse sotsialistlik ümberkorraldamine. Tänu nõukogude võimu poolt läbiviidud maareformile said 75 000 maata ja vähese maaga talupoega maad. Aga läti talupojad ei jäänud sellele peatuma. Veendudes kollektiivse majapidamise paremustes ja võttes üle teiste nõukogude vennasvabariikide talupoegade kogemusi, asusid läti talupojad ainuõigele teele — kollektiviseerimise teele. 1949. aastal oli kolhoosidesse ühinenud üle 98 protsendi vabariigi talumajanditest. 1950. aastal viidi läbi kolhooside ühendamine. 4115 väikekolhoosi asemele organiseeriti 1792 suurt põllumajanduslikku artelli.

Iga aastaga on Läti kolhoosid järjest tugevnenud. Kõigest Nõukogude kodumaa äärtest saabub vabariigile võimast põllumajanduslikku tehnikat: sadu traktoreid, vilja-, lina- ja suhkrupedi koristamise kombaine, viljapeksu- ja traktorikülvimasinaid, kultivaatoreid, linakitkumis-, niidu- ja teisi põllutöömehhanismasinaid. Vabariigis töötab 107 traktorijaama ja nende juures 45 maaparandussalka. Põllumajanduse mehhaniseerimise tasemelt ületab Läti NSV ka kõige arenenumad kapitalistlikud riigid Euroopas. Kasvanud on ka kõrge kvalifikatsiooniga põllumajanduse eriteadlaste — agronoomide ja zootehnikute kaader. Ainuüksi 1952. aastal said Nõukogude Läti kolhoosid ligi 175 000 tonni mineraalväetisi, üle 5000 tonni seemnelaenu ja kolhooside ühismajapidamise arendamiseks avati 42 miljoni rublane riiklik krediit.

Kõik see võimaldas Läti kolhoosnikutel saavutada suurt edu. 1951. aastal andsid vabariigi kolhoosid riigile nisu 2,5 korda rohkem kui talumajandid enne kollektiviseerimist. 1952. aastal suurenes külvipind 1951. aastaga võrreldes 107 000 hektari võrra. Suviniisu külvipind suurenes 48 protsenti, tehniliste kultuuride külvipind — 11 protsenti, köögivilja külvipind — 42 protsenti. 1952. aastal oli teravilja hektarisaak ligikaudu 2—3 tsentneri võrra ja suhkrupedi hektarisaak 30—40 tsentneri võrra suurem kui 1951. aastal.

Samal aastal külvati mitmeaastast põldheina 220 000 hektari ehk 57 protsendi võrra rohkem kui 1951. aastal.

1952. aastal andis vabariik toidukultuure peaaegu miljoni puuda võrra rohkem kui 1951. aastal.

Tunduvalt on suurenenud ka loomade arv, tõusnud ühisloomakasvatuse produktiivsus vabariigi kolhoosides ja sovhoosides. Piimatoodang ühe lehma kohta moodustas vabariigis 1953. aastal 1707 kilogrammi, kusjuures sovhooside osas — 3868 kilogrammi. Näiteks kolhoos «Sarkanais Oktobris» sai 1953. aastal loomakasvatusest rahalist tulu 2600 tuhat rubla. Keskmise piimatoodang ühe lehma kohta oli siin 3055 kilogrammi aastas.

Kõigil Läti kolhoosidel on praegu neli loomafarmi, mõnel isegi viis. Vabariigi kolhoosid täitsid auga loomakasvatuse arendamise kolme aasta plaani. Peale selle on kolhoosides ja sovhoosides tehtud suur töö karja tõulisuse parandamisel ja produktiivsuse tõstmisel ning pandud alus tõuhobuste kasvatamisele.

Loomakasvatuse ja maaviljeluse arenemist Läti NSV-s soodustavad maaparandustööd, mis siin, nagu teisteski Balti vabariikides, võtavad järjest suurema ulatuse. Varem võtsid Lätis sood ja rabad enda alla tuhandeid hektareid, kuid üksiktalupoegadele käis nende maade kuivendamine üle jõu, sest kodanlik valitsus ei soovinud talupoegi abistada. Nõupidamise protokollis uudismaade ülesharimise asjus, mis peeti 29. märtsil 1928. a., seisab: «Sotsiaalminister Rubulis leiab, et viie aasta jooksul on Latgallias maaparandustöid teostatud ainult ühe protsendi võrra. Kui see niiviisi jätkub, siis kulub kogu soostunud maa kuivendamiseks 500 aastat.»

See oli kodanlikul ajal. Nüüd aga kuivendatakse Läti soid võimsate masinate abil. Soode ja rabade asemel laiuvad nüüd põllud, heina- ja karjamaad. Läti talupojad võitlevad selle eest, et kuivendada kõik soostunud maad ja muuta nad põllu- ning kultuurkarjamaaks.

Laiaulatuslik eesrindliku nõukogude agro-zootehnika juurutamine, põllumajandusliku tootmise varustamine uusimate masinatega, soode kuivendamine ja külvipindade suurendamine — kõik see muudab Läti kolhoosid veelgi jõukamaks.

Läti NSV kolhooside põhifondid suurenesid 1951. aasta jooksul 1950. aastaga võrreldes 69,2 miljoni rubla võrra ja rahaline tulu kasvas 84,4 miljoni rubla ehk 18,6 protsendi

võrra. Vabariigis on praegu 88 miljonärkolhoosi. Läti talupojad on kolhoosides leidnud oma õnne, jõuka elu, pääsenud jäädavalt laostumisest ning vaesusest.

Talupoegade, tööliste ja teenistujate — kõigi Läti NSV töötajate aineeline heaolu kasvab pidevalt. Tõuseb reaalpalk, kasvavad rahaline ja naturaaltasu kolhoosnikutele normipäevade eest, tõuseb kogu läti rahva aineeline elujärg. Sellest tunnistavad järgmised arvud. 1953. aastal suurenes kaubakäibe juurdekasv (võrreldavates hindades) 1952. aastaga võrreldes 21,6 protsenti. Möödunud aastal müüdi vabariigi elanikkonnale laiatarbe-tööstuskaupu 46 protsenti võrra rohkem kui 1950. aastal. Rõõmuküllaseks ja õnnelikuks on kujunenud kogu läti rahva elu, rahva elu, kes on võrdõiguslik kõigi meie suure sotsialistliku kodumaa rahvaste hulgas.

LEEDU NSV

Samasuguse arengutee nagu Eesti ja Läti on läbinud ka Leedu Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

Lähimas minevikus oli Leedu ameerika-inglise imperialismi pärusmõisaks. Rahva poolt vihatud leedu kodanlikud natsionalistid olid andnud oma maa välismaistele imperialistidele võlaorjusse.

Toetudes vene proletariaadi otsustavale võitlusele, tõusid ka leedu töölistes ja talupojades, nagu teiste tsaari-Venemaa rahvaste proletaarlased, Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni päevil üles vana korra vastu, võideldes oma sotsiaalse ning rahvusliku vabanemise eest, kodanliku võimu kukutamise eest, nõukogude võimu kehtestamise eest.

J. V. Stalin kirjutas nende revolutsiooniliste päevade kohta 1918. aasta lõpul artiklis «Asjad arenevad»:

«Revolutsioonitulekahju Leedus lõõmab kasvava jõuga. Vilno on juba tööliste ja maatameeste saadikute nõukogu käes... Nõukogud Kovnos, Šavlis ja teistes linnades, nõukogud valdades ja külades otse võllatõmbaja-kindrali Hoffmanni nina all — kõik see annab tunnistust nõukogude revolutsiooni lõõgijõust.»

Ent Leedu kodanluse ja välisinterventide ühinenud jõud kägistasid noore nõukogude vabariigi. Leedu pinda värvis tööliste ja talupoegade veri.

Kakskümmend aastat kestis Leedu imperialistlik võlaorjus. Kaubitsedes Leedu sõltumatusega, muutsid kodan-

likud natsionalistid ta imperialistlike riikide õigusteta asumaaks, keda nad halastamatult riisusid. Ameerika ja inglise imperialistid valitsesid nagu oma asumaal neile omase ülbusega Leedu rikkuste üle. Nad sundisid Leedule peale orjastavaid tehinguid ja haarasid maa majanduse oma kätte. Ameerika kapital tungis Leedu aktsiaseltsidesse, kontrollis terveid tööstusharusid. Ameeriklased olid oma kätte kiskunud tähtsamad tööstusettevõtted, kehtestades seal orjastavad töötingimused. Nad kontrollisid 31 aktsiaseltsi. Ameerika kaupade piiramatu sissevedu Leedusse, nende kaupade sissevedu, mida väga hästi oleks võinud Leedu ise toota, põhjustas maa majanduse laostumist. Paljud tööstusharud vähendasid tunduvalt tootmist. Töötav talurahvas laostus, paljud talupojad kihutas viletsus nende väikestelt maalappidelt minema, sundides neid välja rändama. Kogu Leedu majandus kiratses pikaajalise ja raske kriisi tingimuses, mis ränga koormusena langes töörahva õlgadele.

«Drobe» vabriku vana tööline, praegune selle vabriku tsehhijuhataja A. Dičpingaitis jutustab neist aegadest:

«Kodanlikus Leedus kuulus meie vabrik ameerika aktsionäridele. See oli väike ettevõtte primitiivse sisseseadega. Ohuvaesed, pimedad, tolmused ruumid. Raske oli töölistel niisugustes oludes töötada. Kutsusime oma vabrikut «ameerika giljotiiniks». Ja seesugustes ebainimlikes oludes saime 12-tunnise töö eest vaid krosse. Kuid see pole veel kõik. Ega igäüht tööle võetudki, tuli ennast alandades sunnitööle manguda. «Vedas» vähestel. Mäletan, kuidas vabriku väravate taga seisis pikk järjekord töötuid ja kuidas üks vabriku direktoreist, keegi Zostaut, kompas nende lihaseid, mõötis pikkust. Puudus veel, et ta suhu ei vaadanud, ja siis oleks pilt Ameerika orjadega kauplemisest olnud täielik.»

Kaks pikka ja rasket aastakümnet elas leedu rahvas niisugustes oludes. Ja alles 1940. aastal kukutas ta jäädavalt oma kodanluse ja selle välismaiste peremeeste võimu. Nõukogude rahvaste üksmeelses ja sõbralikus peres leidsid Leedu töötajad vabaduse ning sõltumatuse, tee õnnele ning küllusele. Kohe pärast nõukogude võimu taaskehtestamist 1940. aastal said ligi 90 000 leedu talupoega maad, millest nad nii kaua olid unistanud. Hiljem ühistasid nad vabatahtlikult oma maad ja organiseerisid teiste Nõukogude vabariikide eeskujul kolhoosid. Töölised aga hakkasid töötama

ettevõtteis, mis enam polnud leedu ega välismaiste kapitalistide omandus, vaid üldrahvalik, sotsialistlik omandus.

«Hoopis teistsugune näeb «Drobe» välja praegu,» jutustab A. Dičpingaitis edasi. «Neljandal stalinlikul viisaastakul rekonstrueeriti vabrik täielikult. Vennasvabariikidest saabus esmaklassiline kodumaine tehnika. Töölise arv vabrikus on suurenenud rohkem kui 10-kordseks. Vabrikus töötavad tehnilised kursused, tehnilise miinimumi ringid, tootmise novaatorite koolid. Töölised tõstavad neis oma teadmisi, täiendavad oma meisterlikkust. Vabriku juures on avatud klubi, lastesõim ja söökla. Lõpetamisel on suure elumaja ehitamine töölistele.»

Elektrotehnikatehase «Ekstra» tootmise novaator D. Žekonite jutustab:

«Meie brigaadi liikmed — mähkijad Gavrilova, Balčunaite ja Fokina — tulid tehasesse ühtki eriala tundmata, siin aga on neist saanud tõelised oma ala meistrid, lugupeetud inimesed.

Ja kui palju meil on selliseid! Kõiki kohe ei jõua üles lugedagi! Ka minu vend Žekonis omandas siin tehases kutseala ja temast on nüüd saanud tootmise eesrindlane. Praegu töötab ta mähkimisjaoskonnas meistrina. Või võtame Reiklaitise. Alles hiljuti oli ta veel tööstuskooli õpilane. Nüüd aga on temast saanud kontrollmeister.

Nii kasvavad inimesed. Ja kuidas kasvab tehas! Tarvitses vaid öelda, et ettevõtte võimsus oli 1952. aastaks 1951. aastaga võrreldes tõusnud kolmekordseks. Tehas, mille kohal mõni aasta tagasi alles haigutas tühi lagendik, laseb nüüd välja suure täpsusega elektririistu.»

Need on näited vaid kahest Leedu tööstusettevõttest. Aga kuidas on kasvanud kogu vabariigi tööstus! Saksa fašistlik okupatsioon oli rivist välja viinud 90 protsenti Leedu tööstusest, kuid juba esimese sõjajärgse viisaastaku lõpuks oli kogu vabariigi tööstus mitte ainult taastatud, vaid isegi täienenud uute ettevõtetega, ja pealegi niisugustega, milledest kodanliku Leedu oludes ei võinud unistadagi. Vanad tehased ja vabrikud aga on varustatud uusima tehnikaga. Moskva, Leningradi, Kiievi ja Taškendi tehastest on saabunud tööpinke, Taganrogist presse, Tuulast sukakudumisautomaate. Tehnikat on saabunud samuti Minskist, Harkovist, Tbilisist, Uraalist ja Siberist.

Kõik see võimaldas vabariigis välja lasta niisugust tööstustoodangut, mida siin varem polnud. Kodanlik Leedu ei

lasknud välja auruturbiine, ei ehitanud laevu, ei tootnud tööpinke ega mootoreid, elektrimööduaparaate, jalgrattaid, autokraanasid ega võimsaid tõstemasinaid. Kõike seda laseb nüüd välja Nõukogude Leedu tööstus. Ainuüksi Kaunase tehased ja vabrikud lasevad välja reisiaurikuid ja väikesettonnaažilisi puksiire, auruturbiine, metallitooteid, jalatseid, riiet, paberit, toiduaineid, trikootaži, mööblit, ehitusmaterjale ja palju müüd. Kaunase tehases «Prekalas» annab üksainus naelaautomaat päevas 50 korda rohkem toodangut kui kogu tehas kodanliku Leedu ajal. Suuri tehaseid on ehitatud ja varustatud uusima tehnikaga Vilniuses, Klaipedas, Siauliais. Leedu rahva uhkuseks aga on turbiinitehas «Pargale», tööpingitehas «Žalgiris», elektririistatehas «Elfa» ja teised Nõukogude Leedu suured tööstusettevõtted.

Juba 1950. aastal, esimese sõjajärgse viisaastaku viimasel aastal, ületas vabariikliku tööstuse toodang sõjaeelse taseme 87,5 protsendi võrra. Vabariigi tööstuse kogutoodangu erikaal moodustas samal ajal 56 protsenti 1945. aasta 35 protsendi asemel. Praegu moodustab tööstuse erikaal vabariigi rahvamajanduses 61 protsenti. Sõjaeelse ajaga võrreldes on tööstustoodangu väljalaske tase tõusnud 2,4-kordseks.

Tehased «Žalgiris», «Metalas», «Neris», «Kraitre» ja teised võtsid aktiivselt osa Volga-Doni kanali ehitusest, tootes ehituse jaoks tööpinke, ehitusmehhanisme ja muid tähtsaid seadmeid.

Määratu suurt abi osutavad Leedule vennasvabariigid mitte ainult mitmesuguse tehnika, vaid ka kõrgesti kvalifitseeritud kaadri näol. Sajad Vene Föderatsiooni, Ukraina ja Valgevene insenerid ning tehnikud ja teised kõrgemate õppeasutuste lõpetajad töötavad Leedu tehastes ja vabrikutes. Leedu NSV tööstusettevõtteid külastasid Stalini preemia laureaadid sm-d Mitin ja Dikov. Nüüd kasutavad nende, aga ka kuulsate tootmise novaatorite Tšutkihi, Muhhanovi ja Levštšenko, Žandarova ja Agafonova kogemusi tuhanded leedu töölisel ja insener-tehnilised töötajad. Tänu sotsialistlikule võistlusele on vabariigi tööstuse töötajad saavutanud suurt toorainete ja materjalide kokkuhoidu, säästnud riigile suuri summasid, välja lasknud täiendavalt palju üleplaanilisi tööstussaadusi. Suurt osa ettevõtete tootmisprotsesside täiustamisel ja rentaabluuse tõstmisel etendavad ratsionaliseerijad ja leiutajad. Ainuüksi 1951. aastal esitasid tootmise novaatorid ligi 4000 lei-

tust ja ratsionaliseerimisettepanekut, milledest 968 juurutati tootmisse. See andis 12 miljonit rubla kokkuhoidu. Töölised õpivad ja tõstavad pidevalt oma tööalast kvalifikatsiooni.

Sama toimub ka põllumajanduses. Leedus on üle 17 000 põllumajanduse mehhanisaatori. Tuhanded kolhoosnikud teevad läbi spetsiaalse agro-zootehnilise õppuse. Tänu põllumajanduse mehhaniseerimisele ja põllumajanduse töötajate agro-zootehniliste teadmiste tõstmisele annavad vabariigi kolhoosid ja sovhoosid järjest suuremat põllumajanduslikku toodangut.

Tohutu suureks kasuks vabariigi põllumajanduse produktiivsuse tõstmisel oli kolhooside ühinemine. Endise 6500 kolhoosi asemel on vabariigis praegu 2260 kolhoosi. Keskmiselt tuleb iga praeguse kolhoosi kohta sadu endisi majandeid, 2000 hektarit maad, sealhulgas 950 hektarit põllumaad. Ühinemine parandas märksa kolhoositootmist, tõstis kolhooside tulukust. 1951. aastal suurenesid kolhoositootmise põhivahendid 28 protsenti, jagamatud fondid 31 protsenti ja rahalised tulud 38 protsenti. Üle 20 vabariigi kolhoosi (nagu näit. «Liaudes Kovotoias» Šiauliai rajoonis ja Tšernjahovski-nimeline Mariampoli rajoonis) tulud ületasid miljon rubla.

Viimaseil aastail on väärtuslikumate teravilja- ja tehniliste kultuuride külvipind laienenud. 1949. aastaga võrreldes on nisu külvipind suurenenud 47 protsenti, lina külvipind — 41 protsenti, suhkrupeedi külvipind — 24 protsenti. Põllumajanduslike kultuuride viljakus ületas 1951. aastal tunduvalt sõjaeelse 1940. aasta taseme. Laialdaselt on arenenud ühisloomakasvatus. Paljud vabariigi kolhoosid on uute loomakasvatusfarmide ehitamisel ära teinud suure töö.

Vabariigis on 135 traktorijaama tuhandete traktorite ja sadade kombainidega. Paljudes kolhoosides on loomafarmid elektrifitseeritud ja suurt jõukulu nõudvaid töid teevad nüüd masinad ning mehhanismid. 1949. aastast 1952. aastani on käiku lastud 14 kolhoosi- ja kolhoosidevahelist hüdroelektrijaama ja 60 soojuselektrijaama.

Aastast aastasse on kasvanud Nõukogude Leedu tööliste, kolhoosnikute ja intelligentsi aineline heaolu. Kodanlikus Leedus valitses tööpuudus — 70 000 töolist linnades ei leidnud endale tööd, millele käsi külge panna, maal oli sadu tuhandeid töötuid või osaliselt töötuid. Nüüd pole tööpuu-

dusest enam jälgegi. Tuleb märkida, et ainuüksi 1945. aastast 1951. aastani kasvas tööstustöölise arv Leedu NSV-s 3,5-kordseks. Iga aastaga tõuseb töötajate töötasu, suureneb reaalpalk. 1951. aastal ostis Leedu NSV elanikkond tööstuskaupu ja toiduaineid 34 protsendi võrra rohkem kui 1948. aastal. Palgafond oli selle aja jooksul suurenenud 50 protsenti.

Möödunud aastal näiteks ostis Leedu elanikkond suhkrut — 40,2, rasvaineid — 64,5, liha — 14,2, siidi — 11,8 ja õmblusmasinaid — 25,8 protsendi võrra rohkem kui eelmisel aastal.

Suurt tähelepanu pööratakse elamuehitusele. Eksploatatsiooni on antud üle miljoni ruutmeetri elamispinda.

Nagu lätlaste ja eestlaste elu, nii muutub ka leedulaste elu iga päevaga järjest kaunimaks ja jõukamaks. Eesti, Läti ja Leedu pole enam Euroopa tagaõueks, mis kodanlik-natsionalistliku kliki võimutsemise aegu viidi Lääne imperialistlike riikide asumaade tasemele, vaid on võimsad nõukogude sotsialistlikud industriaal-kolhoosiriigid, kelle majandus puhkeb iga päevaga järjest rohkem õitsele.

Uued perspektiivid

VIIES VIISAASTAK

Nõukogude sotsialistlik majandus areneb edaspidigi pidevalt, saavutab uut, ennenägemata edu kõigil rahvamajanduse aladel. Kujukaks tunnistuseks kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse hoolitsusest meie majanduse õitsengu eest on NLKP XIX kongressi poolt vastuvõetud direktiivid NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta aastaks 1951—1955.

Need partei ajaloolised direktiivid avasid nõukogude rahvale uued perspektiivid. Direktiivid näevad ette pidevat progressi kõigil tööstuse ja põllumajanduse, transpordi ja ehituse, kultuuri ja teaduse aladel, näevad ette töötajate ainelise heaolu edasise paranemise.

Viiendas viie aasta plaanis on ette nähtud, et tööstusliku tootmise tase tõuseb 1955. aastaks 1950. aastaga võrreldes umbes 70 protsendi võrra. Seega ületab tööstuse üldtoodang viienda viisaastaku lõpuks sõjaeelse taseme kolmekordselt. Kogu tööstuse üldtoodangu kasvu aasta keskmine tempo on umbes 12 protsenti, sealhulgas tootmisvahendite tootmise kasvutempo 13 protsenti ja tarbimisesemete tootmise kasvutempo 11 protsenti.

«Tootmisvahendite tootmise kasvu ülekaal,» kirjutas J. V. Stalin, «on vajalik mitte ainult sellepärast, et ta peab varustama seadmetega nii omaenda ettevõtted kui ka kõigi muude rahvamajandusharude ettevõtted, vaid ka sellepärast, et ilma selleta on üldse võimatu teostada laiendatud taastootmist.»

Peale selle on tootmisvahendeid tootva tööstuse esmajärgulisel ja kõige kiiremal arendamisel erakordselt suur täht-

sus ka meie maa kaitsevõime tugevdamisel ja rahvademo-
kraatiamaade industrialiseerimisel.

Eriti kiiresti areneb viiendal viisaastakul mustade ja värviliste metallide, kivisöe ja nafta ning elektrienergia tootmine, masinaehitus, ehitus-, metsa- ja keemiatööstus. 1955. aastaks peab malmitoodang 1950. aastaga võrreldes suurenema umbes 76 protsenti, terasetoodang — 62 protsenti ja valtsmetalli toodang — 64 protsenti. Viiendal viisaastakul ületab ainuüksi malmi-, terase- ja valtsmetallitoodangu juurdekasv meie maal niisuguste kapitalistlike maade nagu Inglismaa, Prantsusmaa ja Itaalia kogu aastase metalliväljalaske. Rafineeritud vase tootmine suureneb umbes 90 protsendi võrra, seatina tootmine 2,7 korda, alumiiniumi tootmine vähemalt 2,6 korda, tsingi tootmine 2,5 korda, nikli tootmine 53 protsendi ja inglistina tootmine 80 protsendi võrra.

Kütteainetööstus peab arenema samasuguse kiire tempoga nagu metallurgia. Kivisöetoodangu juurdekasv viiendal viisaastakul on 43 protsenti. See juurdekasv tähendab 112 miljonit tonni sütt, mis rohkem kui kolmekordselt ületab kogu söetoodangu tsaari-Venemaal 1913. aastal. Niisuguse kasvutempo kindlustamiseks söetööstuses on ette nähtud uusimate mäemasinate ja -mehhanismide laialdane juurutamine. Neljanda viisaastakuga võrreldes lastakse viiendal viisaastakul käiku söekaevanduste võimsusi 30 protsendi võrra rohkem.

Naftatoodang suureneb viienda viisaastaku lõpuks 1950. aasta tasemega võrreldes 85 protsendi võrra. Viie aasta jooksul suurendatakse nafta primaarse töötlemise tehaste võimsust umbes 2 korda ja tooraine krakkimise tehaste võimsust 2,7 korda. Loodusliku gaasi ja nafta kõrvalgaasi tootmine ning gaasi tootmine söest ja põlevkivist peab viie aasta jooksul suurenema umbes 80 protsenti.

Eriline osa kommunismi materiaal-tehnilise baasi loomisel, tootmise ettenähtud kasvutempo ja tehnilise progressi kindlustamisel kõigis rahvamajanduse harudes on elektrienergiat. Võib õigusega öelda, et viies viisaastak on meie maa elektrifitseerimise viisaastak, sest 1951. aastast 1955. aastani peab elektriijaamade üldvõimsus suurenema kahekordseks ja hüdroelektriijaamade üldvõimsus kolmekordseks. 1955. aastaks lastakse käiku 2 100 000 kW-lise võimsusega Kuibõševi hüdroelektriijaam, Kaama, Gorki, Ust-Kamenogorski ja teised elektriijaamad, üldvõimsusega

1 916 000 kilovatti. Areneb edasi töö Stalingradi, Kahhovka ja Novosibirski hüdroelektrijaama, samuti ka Tšeboksarõ hüdroelektrijaama ehitamisel Volga ääres, Votkinski hüdroelektrijaama ehitamisel Kaama ääres ja Buhtarma hüdroelektrijaama ehitamisel Irtõši ääres.

Edasise võimsa tehnilise progressi aluseks meie maal on masinaehitus. Sellepärast ongi viisaastaku plaanis ette nähtud eriti kõrge masinaehituse arendamistempo. J. V. Stalin kirjutab: «... mitte kusagil ei kasutata masinaid nii meelsasti kui NSV Liidus, sest masinad säästavad ühiskonnale tööd ja kergendavad tööliste tööd, ja kuna NSV Liidus ei ole tööpuudust, siis kasutavad töölised rahvamajanduses masinaid väga hea meelega.»

1955. aastaks tõstetakse masinaehituse ja metallitöötlemise ettevõtete toodangu väljalase umbes kahekordseks. 1950. aastaga võrreldes suureneb aurukatelde tootmine 2,7 korda, auruturbiinide tootmine 2,3 korda, hüdroturbiinide tootmine 7,8 korda, naftaaparatuuride tootmine 3,5 korda, suurte tööpinkide tootmine 2,6 korda.

Rahvamajanduse kiire arenemine ja kapitaalehituse mahu pidev suurenemine meie maal nõuavad ehitusmaterjalide tootmise tunduvalt suurendamist. Tähtsamate ehitusmaterjalide tootmine suureneb viie aasta jooksul vähemalt 2 korda. Tsementi hakatakse tootma 2,2 korda, telliseid 2,3 korda, eterniiti 2,6 korda, poleeritud klaasi 4 korda rohkem.

Tunduvalt suureneb metsamaterjalide tootmine. Töö parandamiseks metsatööstuses tõstetakse lauasaagimise tehaste võimsust metsa ülestöötamise uutes rajoonides umbes 8 korda. Tarbepuidu väljavedu peab suurenema 56 protsendi võrra ja saematerjali tootmine 50 protsendi võrra. Metsatööstuse arenemine võimaldab laiendada paberi-, tselluloosi-, mööbli-, vineeri- ja metsakeemiatööstust.

Suurt tähelepanu on Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi direktiivides NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta pööratud kolme mereäärse Balti vabariigi — Eesti NSV, Läti NSV ja Leedu NSV — tööstuse edasiarendamisele. Direktiivides seisab:

«Seoses edasise industrialiseerimise ülesannetega kindlustada elektrienergia tootmise suurenemine Leedu NSV-s, Läti NSV-s ja Eesti NSV-s 2—2,5 korda. Ehitada Narva hüdroelektrijaam, Riia soojus-

elektrikeskjaam ja arendada Kaunase hüdroelektrijaama ehitamist...

Suurendada põlevkivist valmistatava kunstliku gaasi tootmist Eesti NSV-s umbes 2,2 korda, ehitada valmis ja anda eksploatatsiooni Kohtla-Järve—Tallinna gaasijuhe...

Kindlustada viie aasta jooksul turba tootmise suurenemine 27 protsendi võrra ning näha ette kohaliku söe tootmise edasiarendamine; suurendada põlevkivi tootmist 2,3 korda, eriti Eesti NSV-s. Põlevkivikeemiatööstuse arendamise baasil suurendada Eesti NSV-s kunstliku vedelkütteaine tootmist viie aasta jooksul umbes 80 protsendi võrra...

Kindlustada masinaehituse alal laevaehituse, turbiiniehituse, elektrimasinaehituse ja tööpingiehituse edasiarendamine Leedu NSV-s, elektrimasinaehituse, tööpingiehituse ja laevaehituse edasiarendamine Läti NSV-s, laevaehituse ja elektrimasinaehituse edasiarendamine Eesti NSV-s...

Organiseerida Eesti NSV-s superfosfaadi tootmine ja hakata ehitama superfosfaaditehast Leedu NSV-s...

Suurendada viie aasta jooksul kalapüüki Leedu NSV-s umbes 3,9 korda, Läti NSV-s 80 protsenti, Eesti NSV-s 85 protsenti. Laiendada nendes vabariikides tegutsevaid ja ehitada uusi kalatöötlemisettevõtteid.»

Need partei direktiivide punktid viienda viie aasta plaani kohta annavad tunnistust sellest, et kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus suhtuvad erilise hoolega Balti nõukogude sotsialistlike vabariikide edasisse industrialiseerimisse.

Vastavalt partei XIX kongressi direktiividele rekonstrueeritakse viiendal viisaastakul Eesti raudteed. Need rikastuvad uusimate magistraalveduritega, asutatakse vedurite tootmis-remondibaas, suureneb kaubalaadimise mehhaniseerimise aste. Sama toimub ka Läti ja Leedu NSV-s. Kind-

lustatakse Leedu NSV, Läti NSV ja Eesti NSV meretranspordi edasiarenemine. Riia ja Klaipeda sadamaid laiendatakse. Paraneb laevaliiklus ja suureneb reisijate ning kaupade vedu Neemeni ja Daugava jõebasseinides, on ette nähtud sildade ehitamine üle Neemeni Kaunases ja üle Daugava Riias. Balti nõukogude vabariikides ehitatakse ja rekonstrueeritakse kõva kattega autoteid umbes 50 protsenti rohkem kui neljandal viisaastakul.

Tööstustoodangu tootmine kohaliku tööstuse ja töönduskooperatsiooni ettevõtteis suureneb viisaastaku jooksul meie maal umbes 60 protsenti võrra.

Tööliste ja teenistujate elamistingimuste edasiseks parandamiseks laiendatakse elamuehitust.

Elanikkonna kommunaal- ja elutarbeline teenindamine muutub paremaks, laieneb veevärgi- ja kanalisatsioonivõrk, majade termofitseerimine ja gasifitseerimine, samuti linna-transport.

Partei XIX kongressi direktiivides viienda viie aasta plaani kohta nähakse ka ette tervishoiu edasine parandamine ja arendamine. Laieneb haiglate, dispanserite, sünnitusmajade, sanatooriumide, puhkekodude ja lastesõimede ning -aedade võrk. Voodite arv haiglais suureneb vähemalt 20 protsenti võrra, kohtade arv sanatooriumides umbes 15 protsenti ja puhkekodudes 30 protsenti, kohtade arv lasteaedades umbes 40 ja lastesõimedes 20 protsenti.

Viiendal viisaastakul laieneb kesk- ja kõrgemate õppeasutuste võrk. Kindlustatakse teaduse, kirjanduse ja kunsti edasine õitseng.

Kõik viie aasta plaani üritused, alates tööstuse ja põllumajanduse arendamisest ja lõpetades elamuehitusega, elanikkonna elutarbelise ning kultuurilise teenindamisega, on ette nähtud inimeste heaolu edasiseks tõstmiseks, sest sotsialistliku tootmise eesmärgiks pole kasum, vaid inimene oma tarvidustega, see tähendab, inimese materiaalsete ja kultuuriliste tarviduste rahuldamine.

Nõukogude rahva heaolu ja kultuuri lakkamatu kasvu põhinäitajaks on rahvatulu tase. Ajal, kus kapitalistlikes maades üle poole rahvatulust omastavad ekspluataatorlikud klassid, on rahvatulu Nõukogude Liidus töötajate omandus, sest ligi kolmveerand meie rahvatulust läheb töötajate isiklike aineliste ja kultuuriliste vajaduste rahuldamisele, ülejäänud osa aga sotsialistliku taastootmise laiendamisele ja teisteks üldriiklikeks ning ühiskondlikeks

vajadusteks. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi direktiivid näevad ette rahvatulu edasise suurenemise. Viiendal viisaastakul suureneb rahvatulu vähemalt 60 protsenti, tööliste ja teenistujate reaalpalk vähemalt 35 protsenti, kolhoosnikute rahalised ja naturaalsed sissetulekud vähemalt 40 protsenti.

PLAAN ON SAAMAS TEOKS

«Meie tootmisplaani reaalsus,» õpetab J. V. Stalin, «see on miljonid töötajad, kes loovad uut elu.»

Miljonid Nõukogude Liidu töötajad võtsid partei XIX kongressi direktiivid viienda viie aasta plaani kohta tegevusjuhisenä, teades, et selle grandioosse plaani täitmine on uus suur samm edasi meie maa arenemise teel sotsialismilt kommunismile. Partei XIX kongressi ajaloolised otsused innustavad kogu nõukogude rahvast töökangelastegudele kommunismi ülesehitamisel meie maal, viienda viisaastaku ülesannete täitmisel ja ületamisel.

«Viies viisaastak on saamas teoks» — seda võime öelda juba praegu, kui vaatame oma rahva ülesehitava töö tulemusi viisaastaku esimestel aastatel, eriti aga kui vaatame rahvamajanduse arendamise plaani täitmise tulemusi 1953. aastal — kolmandal viienda viisaastaku aastal.

NSV Liidu tööstuse kogutoodang suurenes 1953. aastal 1952. aastaga võrreldes 12 protsenti ja 1950. aastaga võrreldes 45 protsenti, mis tähendab seda, et viies viie aasta plaan viiakse edukalt ellu.

1953. aastal alanes tööstustoodangu omahind, paranes veelgi seadmete kasutamine tööstuses. Nõukogude masinaehitajad löid 1953. aastal teaduslike töötajate abiga ligi 700 uut tüüpi ja marki masinat ja mehhanismi, mis tagavad kogu maa rahvamajanduse edasise tehnilise progressi, tööstuses, ehituses ja transpordil juurutati üle 850 000 leiutuse, tehnilise täiustuse ja ratsionaliseerimistepaneku.

Kapitaalmahutused riiklikku elamuehitusse suurenesid 1953. aastal 11 protsenti. Lasti käiku uusi tootmis- ja energeetikavõimsusi. Ainuüksi ühe kuuga toodavad Nõukogude Liidu elektrijaamad nüüd niisama palju elektrienergiat kui revolutsioonieelse Venemaa elektrijaamad viie aasta jooksul. Väljapaistvaimaks nõukogude rahva võiduks aga oli V. I. Lenini nimelise Volga-Doni laevatatava kanali valmi-

mine. Miljoneid tonne rahvamajanduslikke veoseid on juba veetud mööda uut veetranspordi-magistraali, millele võrdset ei tunta maailmas. 1953. aastal suurenes märksa mere-, jõe-, raudtee- ja autotranspordi veokäive.

Viienda viisaastaku aastail tõusis tööliste, talupoegade ja intelligenti kultuuriline tase ja paranes edasiselt nende aineline heaolu. Rahva kultuurilise ja ainelise heaolu paranemise tähtsamaks näitajaks on rahvatulu kasv. NSV Liidu rahvatulu kasvas möödunud aastal 8 protsenti, kusjuures töötajate isiklikku käsutusse läinud rahvatulu osa suurenes.

Edukalt areneb tootmisvahendeid tootev tööstus. Raske-tööstuse töötajad tootsid 1953. aastal tunduvalt rohkem malmi ja terast, tsinki ja seatina, kivisütt ja naftat, elektrienergiat, auruturbiine, hüdrogeneraatoreid ja teisi masinaid, andsid põllumajandusele rohkem traktoreid ja kombaine, mineraalväetisi, ehitajatele rohkem tsementi, akna klaasi, eterniiti, telliseid jt. ehitusmaterjale, transpordile magistraalvedureid, vaguneid jne.

Tänu rasketööstuse lakkamatule tõusule ja põllumajandusliku toodangu kasvule on meil loodud kindel baas tarbeseemide tootva tööstuse arendamiseks. Partei ja valitsus hoolitsevad laiatarbekaupade tootmise igakülgse laiendamise eest. Statistika Keskvalitsuse teadaandes märgiti, et 1953. aasta plaan puuvillase, linase, villase ja siidriide, liha, taimeõli, kondiitrisaaduste, makaronitoodete, tee, viinamarjaveinide, seebi, tuletikkude, paberosside ja teiste kaupade väljalaske alal on ületatud.

Tööstustöölised saavutasid võitluses sisseseade parema ärakasutamise ja toodangu omahinna alandamise eest uusi töövoite. Tööliste tööviljakus tööstuses suurenes 1953. aastal 1952. aastaga võrreldes 6 protsenti.

Raske on loetleda kõike, mis meie rahvas on nõukogude võimu ajal üheainsagi aasta jooksul korda saatnud: ehitatud uusi masinaid, lasknud käiku uusi tehaseid, püstitanud uusi elumaju, valmistanud uut mööblit, andnud ekspluatatsioonile uusi haiglaid, teatreid, klubisid, lasteaedu!

Nagu kõik Nõukogude Liidu töötajad, nii annavad ka Balti nõukogude sotsialistlike vabariikide töötajad kogu oma jõu viienda viie aasta plaani täitmiseks ja ületamiseks.

1953. aasta alguseks ületas Nõukogude Läti tööstus pea-aegu kolmekordselt sõjaeelse taseme.

1953. aasta plaan tööstuse üldtoodangu alal ületati ka Leedu NSV-s, kusjuures kogu tööstuse üldtoodangu väljalase 1952. aastaga võrreldes suurenes 25 protsendi võrra. Tõusis toodangu kvaliteet, hoiti kokku palju põhi- ja abimaterjale, elektrienergiat, kütteainet, alandati toodangu omahinda. Ületati plaan auruturbiinide, metallilõikepinkide, elektrimootorite, küttekatelde, villase riide, trikoopesu, kala-saaduste, vorstisaaduste, konservide, makaronitoodete, taimevõi jt. toodete väljalaske alal.

Nagu Läti NSV Statistikaavalitsus teatas, täitis vabariigi tööstus 1953. aasta plaani üldtoodangu väljalaske osas 103-protsendiliselt. Täideti plaan ka enamiku tähtsamate saaduste väljalaske osas. Üldtoodangu maht tõusis 1952. aastaga võrreldes 12 protsenti. Tähtsamate tööstusliku toodangu liikide tootmise plaan ületati 1953. a. järgnevalt: elektrienergia — 106 protsenti, turvas — 111 protsenti, valtsmetall — 112 protsenti, raadiovastuvõtjad — 111 protsenti, siidriie — 106 protsenti.

1953. aasta tootmisplaani ületasid seesugused suurete võtted, nagu elektrotehnikatehas «WEF», klaasitehas «Sarkandaugava», paberivabrik «Ligatne», tekstiilikombinaadid «Rigas Manufaktura», «Zasulauka Manufaktura», «Bolševička» ja «Juglas Manufaktura», kondiitritoodete vabrik «Laima» ja paljud teised ettevõtted.

Eriti suuri tulemusi on saavutanud läti kalurid. Praegu püütakse Lätis kolm korda rohkem kala kui sõjaeelisel ajal. Seesuguseid suuri loomuseid saadakse kalapüügilaevade, traal- ja seisevnootade ning teiste täiustatud püügiriistade abil, mis Läti kalureile varem, kodanlikul ajal, olid tundmatud. Varem pidurdas kalapüüki Lätis kalatehaste kaugus püügikohtadest. Nüüd on kalatöötlemise tööstus koondatud mererannikule. Juba viienda viisaastaku esimestel aastatel ehitati uued kalatehased Kolka neemele ja Roja asulasse ja rekonstrueeriti ning laiendati rida vanu tehaseid. On asutatud neli kalapüügijaama, mis teenindavad kõiki vabariigi kalurikolhoose. Alustati suurte kalatööstusettevõtete ehitamist Ventspilsis, Merfagsis, Skultes ja Salacgrivas.

Edukalt täidavad viienda viisaastaku ülesandeid Nõukogude Eesti töötajad.

1951. aastal, viienda viisaastaku esimesel aastal, täitis Eesti NSV tööstus plaani üldtoodangu väljalaske alal enne tähtaega — 21. detsembriks, kusjuures toodangu väljalase ületas 1945. aasta taseme 5,8-kordselt, tööstustoodangu

juurdekasv 1950. aastaga võrreldes aga moodustas 24 protsenti. Vabariigi tööstustöölise tööviljakus tõusis 1951. aastal 1945. aastaga võrreldes rohkem kui 2,5 korda ja 1950. aastaga võrreldes 13 protsenti, toodangu omahind alanes 1951. aastal 7,5 protsenti võrra. Tööstus laskis üle aastaplaani välja tuhandeid tonne tsementi, kümneid tuhandeid tonne põlevkivi, tuhandeid tonne turbabriketti, miljooneid telliseid, tuhandeid raadioaparaate jne. Masinaehitajad hakkasid välja laskma uusi toodanguliike: võimsaid elektrimootoreid kaevandustele ja valtsimispinke, elektriajameid kõrgsurvekateldele ja palju muud. Ainuüksi viienda viis-aastaku esimesel aastal juurutati vabariigi tööstusettevõteteis tootmisse 700 ratsionaliseerimisettepanekut, mis andis 37 miljonit rubla kokkuhoidu. Arenes vabariigi toiduainetetööstus. Suurenes liha, konservide ja piimasaaduste tootmine. Enne tähtaega täideti 1951. aasta raudteevedude plaan. Nõukogude Eesti raudteelased tõstsid vagunite ringeaega plaaniga võrreldes 3,6 tunni võrra, suurendasid vedurite keskmist ööpäevast läbisõitu 10 km võrra ja andsid riigile 16 miljonit rubla üleplaanilist akumulaatsiooni.

Märkimisväärseid tulemusi saavutasid Eesti NSV töötajad samuti 1952. aastal. Tänu kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse väsimatule hoolele, tänu teiste Nõukogude vabariikide vennalikule abile täitis Eesti NSV tööstus 1952. aasta plaani üldtoodangu väljalaske alal 102 protsenti. Eelmise aastaga võrreldes oli tööstuse üldtoodang suurenenud 14 protsenti võrra. Nõukogude Eesti töötajad tootsid 1952. aastal üle plaani sadu tonne põlevkivi, turbabriketti, tsementi, klaasi, paberit ja muid tööstustoodangu liike.

Vastavalt rahvatarbeesemete tootmise järsu suurendamise ülesandele toodeti vabariigis 1953. aastal 1952. aastaga võrreldes rohkem metallvoodeid — 30 protsenti, puuvillast riidet — 23 protsenti, sukki ja sokke — 21 protsenti, õmblustooteid — 18 protsenti, liha — 24 protsenti, lihakonserve — 27 protsenti, vorstitooteid — 15 protsenti, makarone — 45 protsenti.

Rahvas saab rohkem riidet ja jalatseid.

Rahvas saab rohkem kala ja kalasaadusi. Kodumaa hoolitseb selle eest, et eesti kalureil oleks kergem toime tulla neile antud austava ülesandega. Viimase kahe aasta jooksul said meie vabariigi kalurid 33 traallaeva ning

4 külmutuslaeva kala transportimiseks, 27 mehhaniseeritud kalavastuvõtupunkti jne.

Ehitatakse uusi elumaju. 1953. aastal anti ekspluatatsiooni elamispiinda 1952. aastaga võrreldes 122 protsenti. Linnade ja töölisasulate elanikkond on riigilt saadud krediidi abil ehitanud 1953. aastal 24 protsenti rohkem individuaalelamuid kui 1952. aastal.

Asutatakse uusi õppeasutusi, lasteaedu, pioneerimaju, kultuurhariduslikke asutusi, laieneb tervishoiuvõrk. Ehitatakse haiglad Tallinna Kalinini rajooni, Jõhvi ja Kiviõlisse, Raplasse, Märjamaale ja mujale.

Tõuseb töötajate elutase.

14. veebruaril 1953 leidis aset sündmus, mis annab tunnistust Eesti NSV pealinna elanikkonna elutarbelise teenindamise tunduvalt paranemisest. Lasti käiku partei XIX kongressi viienda viie aasta plaani direktiivides ettenähtud Kohtla-Järve ja Tallinna vaheline gaasijuhe.

See viienda viisaastaku suurehitus valmis pool aastat enne tähtaega ja nüüd kasutavad Eesti põlevkivibasseinist vabariigi pealinna saabuvat gaasi juba tuhanded tallinlased. Kohtla-Järve—Tallinna gaasijuhtme ennetähtaegne valmishitamine on eredaks tunnistuseks sellest, et viie aasta plaani täidetakse edukalt, et kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus hoolitsevad väsimatult rahva heaolu ja kultuurilise taseme tõstmise eest. Tuleb ju Tallinnas projektiülesande järgi gasifitseerimisele 54 000 korterit. Linn hakkab elutarbeliseks tarvituseks saama igal aastal üle 36 miljoni kuupmeetri odavat gaasi, mis asendab aastas 700 000 tihumeetrit puid või üle 300 000 tonni turvast. Lisaks sellele hoitakse kokku miljooneid rublasid, mis läheksid muidu tahke kütteaine veole. Iga perekond, kes kasutab gaasipliiti, hoiab kütte arvel aastas kokku üle 500 rubla.

Gaasijuhtme avamise päeval tänasid Tallinna töötajad palavalt kommunistlikku parteid ja Nõukogude valitsust. Nad tänasid neid eesti rahvale osutatud hoole eest. Tänasid selle eest, et kogu meie Nõukogudemaa lähetas vabariiki suurepäraseid ehitajaid — oma ala meistreid, saatis ehitusmaterjale ja masinaid: ekskavaatoreid, buldoosereid, torupaigaldajaid. Tänasid selle eest, et viienda viisaastaku plaanid näevad ette suuri hüvesid rahvale.

Eesti rahvas tunneb igal sammul kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse väsimatut hoolitsust töötajate

hüvangu eest, ta teab, et partei ja valitsus kindlustavad rahva materiaalse heaolu ja kultuurilise taseme edasise vääramatutõusu.

Kõik, mida päevast päeva meie vabariigis, nagu kogu Nõukogudemaal, tehakse, on suunatud rahulikule ülesehitustööle, sotsialistliku kodumaa tugevdamisele, meie rahva hüvanguks.

Nõukogude Liidus pole tööpuudus mitte üksnes likvideeritud, vaid on loodud ka tingimused tööliste ja teenistujate arvu järjekindlaks kasvuks. Kui 1928. aastal oli Nõukogude Liidus 11 600 000 töolist ja teenistujat, siis 1953. aastal ulatus nende arv juba 44 800 000-ni. Need arvud on eridaks näiteks NSV Liidu kasvavast majanduslikust võimsusest.

1953. aastal jätkus kultuuritöö edasine kasv ja tõusis nõukogude rahva kultuuritase.

Pidevalt laieneb koolide, kõrgemate õppeasutuste, tehnikumide, raamatukogude, klubide, kinode, haiglate ja sünnitusmajade võrk. Meie maa hoolitseb väsimatult oma kodanike tervise eest. Meditsiiniline teenindamine on meil tasuta. Ainüksi 1953. aastal suurenes arstide arv võrreldes 1952. aastaga üle 11 protsendi võrra, voodikohtade arv haiglates ja sünnitusmajades — rohkem kui 60 000 koha võrra. Kohtade arv sanatooriumides ja puhkekodudes suurenes peaaegu 12 000 võrra. Nõukogude inimeste ainelise heaolu ja kultuurilise taseme pidev tõus väljendub kujukalt rahva surevuse vähenemises ja sündivuse suurenemises: viimase kolme aasta jooksul ulatus rahva juurdekasv NSV Liidus 9,5 miljoni inimeseni.

Rahva jõukuse ja kultuuri kasvule aitab kaasa riiklike jaehindade alandamine, mida meie valitsus ja partei on järjekindlalt teostanud. 1947. aastast 1953. aastani on tööstuskaupade ja toiduainete hindu alandatud kuus korda ja nad on seeläbi 1947. aasta neljanda kvartali hindadest tunduvalt madalamad.

Hindade alanemine, massitarbekaupade tootmise kasv ja turufondide suurendamine võimaldas müüa rahvale 1953. aastal riikliku ja kooperatiivse kaubanduse liinis kaupu 21 protsendi võrra rohkem kui 1952. aastal, sealjuures teisel poolaastal 26 protsendi võrra rohkem kui 1952. aasta vastaval perioodil. Eriti suurenes liha ja lihasaaduste, või, juustu, munade, suhkru, siidriide, valmisriiete, trikootoodete, nahk-

jalatsite, kellade, õmblusmasinate, mööbli, kaugnägemis-aparaatide, sõiduautode ja mootorrataste müük.

1. aprillil 1954. a. viidi läbi uus, arvult seitsmes hindade alandamine, mis kindlustab töötajate tulude edasise tõusu, Nõukogude rubla ostuvõime edasise kasvu.

Kui vaadelda meie armastatud kodumaa piirituid avarusi tänapäeval, siis näeme:

Meie kodumaa pealinnas Moskvas anti ekspluatatsiooni kõrghooned Smolenski väljakul, Punaste Väravate juures, Kotelniki kaldaäärseel. Valmib Teaduste Palee Moskva ühes maalilisemas kohas — Lenini mägedel. Selle palee peahoone on 38-korruseline. Temas on 20 000 ruumi, millede üldmaht ulatub 1 300 000 kuupmeetriini.

Millisesse kodumaa äärde me Moskvast pilgu ka heidak-sime, kõikjal keeb hoogne ülesehitustöö.

Eesti pinnal ulatub Kohtla-Järvelt Tallinnani gaasijuhe. Brjanskis on valminud uus jaamahoone, suur, kaunis ja mugav. Kaspia mere avaruste kohale on kerkinud aserbaidžaaani naftatöölise linnad ja asulad, kus naftat puuritakse mere põhjast. Ei tunne enam ära maa-ala Volga ja Doni, nende kahe kuulsa vene jõe vahel, mis sajandeid voolasid lähus, 1952. aastast peale aga tänu partei ja rahva tahtele, kes ehitasid maailmas enneolematu kanali, on ühendanud oma veed igaveseks. Ja mööda neid vesi sõidavad nüüd kaugelt lõunast ja põhjast tulnud laevad.

Kui aga tõusta mööda V. I. Lenini nimelist Volga-Doni kanalit ülespoole, siis näeme uusi grandioosseid ehitustöid — Stalingradi ja Kuibõševi hüdrojõujaama ehitusi. Neil ehitustel, samuti nagu ehitustel, mis toimuvad Dnepri, Angara ja Irtõši ääres, töötavad ennenägematud masinad. Kommunismi ehitajate käsutusse saabub masinaid-hiiglasi, seesuguseid nagu 150 000 kW-lise võimsusega auruturbiin või 20 000 töölise töövaeva asendav ekskavaator.

Päevast päeva muutub meie kodumaa järjest võimsamaks. Sotsialistlik tööstus toodab järjest rohkem täiuslikke masinaid ja laiatarbekaupu. Järjest rohkem toiduaineid annavad põllumajanduse alal töötajad. Järjest suuremat edu saavutavad nõukogude teadlased ja kultuuri-tegelased.

LÄHEMAD ÜLESANDED

Määratu suured on meie edusammud. Et viienda viis-aastaku plaan on saamas teoks, seda näeb igaüks. Kuid rööbiti edusammudega kasvavad ka rahva vajadused. Sellepärast kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus pühendavadki kogu meie maa elanikkonna ainelise ja kultuurilise taseme tõstmisele nii suurt tähelepanu.

Sotsialistlikus ühiskonnas on tootmise peremeheks, kõigi rahva poolt loodud aineliste väärtuste peremeheks rahvas ise, — töötajad, aineliste hüvede tootjad.

Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei, kes väljendab oma poliitikas rahva elulisi huve, peab kõrgemaks seaduseks oma tegevuses hoolitsemist rahva hüvangu eest, tema aineliste ja kultuuriliste vajaduste maksimaalse rahuldamise eest. Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus hoolitsevad selle eest, et rahva elatustase tõuseks päevast päeva, et puudused teel külluse saavutamisele meie maal otsustavalt likvideeritaks. Partei ja valitsuse hiljutistes otsustes, mis on suunatud saaduste külluse loomisele meie maal, näeb nõukogude rahvas tõelist hoolt töötajate eluliste vajaduste rahuldamise eest.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees seltsimees G. M. Malenkov oma kõnes NSV Liidu Ülemnõukogu V istungjärgul, mis toimus 1953. aasta augustis, analüüsis meie maa rahvamajanduse edusamme ja puudusi, juhtis tähelepanu nendele konkreetsetele ülesannetele, mis tuleb lahendada tööstuse, põllumajanduse ja kaubanduse alal töötajail rahva ainelise heaolu edasisel parandamisel lähema paari-kolme aasta jooksul.

«Meie rahvamajandus läheb kindlalt edasise tõusu teed,» ütles seltsimees Malenkov. «Meie jõu allikaks on tööliste, kolhoosnike ja intelligentsi võimas aktiivsus ja initsiatiiv. Meil on olemas väga suured võimalused meie peaaesandete teostamiseks — rahva järjest kasvavate materaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalseks rahuldamiseks. Me oleme kindlalt veendunud, et saavutame lühikese ajaga suurt edu selle ülesande ellurakendamisel.»

Kuu aega pärast NSV Liidu Ülemnõukogu V istungjärku tuli kokku ajalooline NLKP Keskkomitee septembripleenum. Pleenumi poolt vastuvõetud otsus «NSV Liidu põllumajanduse edasiarendamise abinõudest» sai nõukogude rahvale

põllumajandussaaduste külluse loomise võitlusprogram-
miks meie maal.

Kapitalistlikus maailmas on põllumajandus, nagu kogu
majandus üldse, põhjalikult laostunud. Seda võib näiteks
tunnistada isegi seesuguse kõrge arenemisega riigi, nagu
Ameerika Ühendriigid, põllumajanduse seisukord.

Ameerika Ühendriikide põllumajanduse järjest süvene-
vast kriisist kõneleb farmerite sissetulekute vähenemine ja
põllumajandussaaduste realiseerimata tagavarade kasv
kauba-krediidikorporatsioonide ladudes. Suurte kasumite
saamise eesmärgil hoiavad suurmonopolid kunstlikult ülal
kõrgeid hindu põllumajandussaadustele ja selle tõttu tekib
näiline põllumajandussaaduste ületootmine.

Üks «General Electric» kompanii endisi direktoreid
T. C. Quinn kirjutab oma raamatus «Suurmonopolid —
oht demokraatiale»: «Kui kartuleid ja loomi massiliselt
hävitatakse turuhindade alalhoidmiseks, samal ajal aga
rahvas tunneb puudust köögivilja ja loomakasvatussaa-
duste järele, siis on need kunstlikud abinõud, mis ulatuvad
väljapoole mõeldava raame ja näivad olemasoleva süsteemi
süüdistusena.»

Farmerite vaesumine süvenes 1953. aasta lõpuks veelgi.
Üheteistkümne lääneosariigi farmerite tulu 1953. aastal oli
valitsuse «põllumajandusliku ökonomika büroo» andmeil
keskmiselt peaaegu 10,5 protsenti madalam kui 1952. aastal.

Sel ajal kui farmerite olukord halveneb, kasvavad põllu-
majanduslike suurmonopolide kasumid. 1953. aastal aval-
datud andmete järgi oli 28 toiduainetetööstuse suur-
kompanii puhaskasum 1953. aasta kuue kuu eest 1952.
aasta sama perioodiga võrreldes kasvanud 21 protsenti
võrra.

Brošüüris «Põllumajanduse kriis Eisenhoweri aegu» kir-
jutab bülletàäni «Fonds for Farmers» toimetaja Coe, et
ühenduses järjest halveneva olukorraga üha suurem arv
farmereid küsib: «Miks ei vii valitsus külma sõja poliitika
ajamiseks minevate kulutuste asemel ellu rahuaegse üles-
ehitustöö programmi? Miks ei ehitata maju, koole ja haig-
laid, mida nii vajatakse? Miks ei saa ellu viia põua vastu
võitlemise, üleujutuste ärahoidmise ja maaressursside kait-
se suurt üldrahvalikku programmi? Miks ei saa jaotada
toiduaineid puudustkannatavate vahel, selle asemel et neid
toiduaineid koondada ladudesse ja siis hävitada?»

1953. aasta oktoobri lõpul võttis ameerika farmerite-karjakasvatavate delegatsioon ette käigu Washingtoni. Pärast seda, kui valitsus oli keeldunud neid abistamast, võtsid delegaadid vastu resolutsiooni, milles juhitakse tähelepanu sellele, et farmerite-karjakasvatavate olukord on äärmiselt raske. «Tuhanded keskmiste farmide ja ranchode omanikud,» seisis teadaandes, «on sunnitud kas oma varanduse maha müüma või siis pankroteerima, aga võib olla, et nad isegi oma varandust maha müües ikkagi pankroteeruvad, kui olukorra parandamiseks viivitamata abinõusid tarvitusele ei võeta.» Ameerika Ühendriikide põllutöoministeerium avaldas aruande, kus kõneldakse farmerite olukorra üldisest halvenemisest. Ministeeriumi andmeil oli farmerite puhastulu 1953. aastal ühe miljardi dollari võrra väiksem kui 1952. aastal ja viie miljardi dollari võrra väiksem kui 1947. aastal.

Niisugune on talurahva saatus kapitalistlikus maailmas.

Sel ajal kui kapitalistlikus ühiskonnas süvenevad lepitamatud klassivastuolud, on meie maal tänu kommunistliku partei õigele poliitikale, mis kindlustas töölisklassi ja töötava talurahva kindla liidu, võitnud sotsialism, likvideeritud ekspluataatorlikud klassid ja saavutatud nõukogude ühiskonna moraalne ning poliitiline ühtsus.

Majanduslike, poliitiliste ja kultuuriliste ülesannete ühise lahendamise alusel sotsialistlikus ülesehitustöös on tööliste ja talupoegade vääramatu liit muutunud suureks ümberkujundavaks jõuks.

Kolhoosikorra võit meie maal on maailma-ajaloolise tähtsusega. Talumajandite täielik kollektiviseerimine kujutab endast ülisuurt revolutsioonilist pööret, mis oma tagajärgedelt on võrdne revolutsioonilise pöörde tagajärgedega 1917. aasta oktoobris.

Määratu suur abi, mida töölisklass andis küla töörahvahulkadele kulakluse, selle viimase ja kõige arvukama ekspluataatorite klassi likvideerimisel meie maal, kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse pidev hool põllumajanduse tootmisvajaduste rahuldamise eest — kõik see on järjest tugevdanud tööliste ja talupoegade liitu, on muutnud selle liidu vankumatuks sõpruseks. Põllumajanduse kollektiviseerimisega sai nõukogude võim kindla sotsialistliku baasi laialdasel ja eluliselt vajalikul alal — põllumajanduses. Kollektiviseerimine avas talurahvale tee kultuursele ja jõukale elule.

NSV Liidu põllumajandus on tehniliselt kõige paremini varustatud põllumajandus maailmas. Kolhooside-eelse 25 miljoni killustatud talumajapidamise asemel on NSV Liidus praegu 94 000 kolhoosi. Neid teenindavad 8 950 traktori- jaama. 1952. aastal tegid traktori- jaamad ära kolm neljandikku kõigist põhitöödest kolhoosides, teostasid peaaegu kogu künni ja 87 protsenti teravilja külvist. Märksa on kasvanud ka teiste rohkem jõukulu nõudvate tööde mehhaniseerimine.

Kolhoosikord võimaldab laialdaselt kasutada põllumajanduses kaasaja teaduse ja tehnika saavutusi, mis avab tee põllumajandussaaduste külluse loomisele meie maal.

Töölisklass on talurahvale andnud suurt abi ja annab seda veelgi, kõigepealt maa varustamisel uue tehnikaga. Ainuüksi neljandal viisaastakul sai põllumajandus tööstuselt 536 000 traktorit, 93 000 viljakoristamise kombaini, 341 000 traktori- jaama, 254 000 traktori- külvimasinat, 249 000 traktorikultivaatorit ja palju muud inventari. Üksnes 1952. aastal sai põllumajandus 131 000 traktorit, 41 000 teravilja- kombaini, 57 000 veoautot ja üle kahe miljoni muu põllutöomasina.

Meie maa põllumajandus on tõusnud uuele astmele. 1952. aastal laienes märksa nisu, puuvilla, päevalille, suhkrupeedi, söödajuurviljade, mitmeaastaste põlluheinte, silo- ja teiste kultuuride külvipind ja suurenes kõigi nende kultuuride üldsaak. 1952. aastal ulatus teravilja üldsaak 8 miljardi puudani, mis oli meie põllumajanduse seninähtamatuks saavutuseks.

Kuid see kõik pole sotsialistlikule põllumajandusele veel mingiks ülempiiriks. Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei näeb oma püha kohust selles, et ka edaspidi tugevdada kolhoosikorda ja saavutada meie põllumajanduse alal uusi, veelgi suuremaid võite. Seda tunnistab NLKP Keskkomitee septembripleenumi otsus «NSV Liidu põllumajanduse edasiarendamise abinõudest», milles on välja tootatud põllumajanduse arendamise põhilised küsimused, näidatud kätte tee võimsa tõusu saavutamiseks kõigis põllumajandusharudes.

NLKP Keskkomitee pleenumi otsuse põhjal viiakse ellu rida olulise tähtsusega abinõusid, mis on suunatud põllumajanduse mahajäävate harude tõstmisele, mahajäävate kolhooside, sovhooside ja tervete rajoonide tõstmisele eesrindlike tasemele, et saavutada kogu sotsialistliku põllu-

majanduse kõrge arengutase. NLKP Keskkomitee pleenum esitas parteile ja kogu nõukogude rahvale grandioosse ning suurejoonelise ülesande: lähema paari-kolme aasta jooksul luua toiduainete küllus elanikkonnale ja toorainete küllus kerge- ning toiduainetetööstusele. Selleks aga on vaja saavutada järsk tõus kõigil maaviljeluse ja loomakasvatuse aladel.

NLKP Keskkomitee pleenumi otsuses on ette nähtud suured ülesanded tööstusele põllutöömashinate ja -riistade tootmise ning põllumajanduse varustamise osas mineraalväetiste, mitmesuguste naftasaaduste, metalli, tagavaraosade, metsa- ja ehitusmaterjalidega. Erilist tähelepanu on pööratud masinate ja mehhanismide väljalaskmisele loomakasvatuse, kartuli- ja köögiviljakasvatuse mehhaniseerimiseks.

Ajavahemikul 1954. aastast kuni 1957. aasta 1. maini saab põllumajandus meie maa tööstuselt vähemalt 500 000 harilikku traktorit ja 250 000 vaheltharimistraktorit. 1954.—1955. aastani lastakse välja 45 000 kartulipanemismasinat, 40 000 kartulivõtmiskombaini, 16 500 istutamismasinat ja suurel hulgal muud tehnikat põllumajanduslike kultuuride kasvatamise ning loomakasvatustööde mehhaniseerimiseks.

Pleenum rõhutas, et uute suurte ülesannete täitmine põllumajanduse alal nõuab kolhooside ja traktorijaamade tugevdamist kvalifitseeritud kaadriga. 1954. aasta kevadeks suunati traktorijaamadesse ligi 100 000 agronoomi ning zootehnikut kolhooside teenindamiseks ja mitu tuhat insener-mehaanikut traktorijaamadesse direktoritena, peainseneridena, remonditöökodade juhatajatena.

Eesmärgiga suurendada teravilja tootmist meie maal selles ulatuses, mis kindlustaks riigile lähemate aastate jooksul varumise ja kokkuostu alusel 35—40 protsenti vilja rohkem kui 1953. aastal, püstitas partei meie rahva ette uue, esmajärgulise tähtsusega ülesande — võtta kasutusele uudis- ja jäätmaad esmajoones Kasahstanis, Siberi, Uraali ja Volgamaa rajoonides ning osaliselt Põhja-Kaukaasia rajoonides. Ülesharimisele tuleb ligikaudu 13 miljonit hektarit, mis oma suuruselt kolm korda ületab meie vabariigi pindala. Uudis- ja jäätmaade ülesharimine võimaldab meie maa rahvamajandusel saada 1955. aastal täiendavalt 1,1—1,2 miljardit puuda kaubateravilja, mis kolmekordselt ületab nisu tootmise Prantsusmaal. Uudis- ja jäätmaade

ülesharimine on muutunud meie maal üldrahvalikuks ürituseks. Partei üleskutsele on järgnenud tuhanded nõukogude patrioodid, keda innustab soov anda oma jõud ja oskus selle üldrahvaliku ürituse elluviimiseks. Uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmise hiiglaslik programm on uueks tähtsaks sammuks teel toiduainete külluse loomisele meie maal.

Suurt tähelepanu pööratakse põllumajanduse arendamisele Balti nõukogude vabariikides.

Kolhoosikord vabastas Eesti töötava talurahva kulaklikust ekspluateerimisest, kergendas talupoja rasket tööd, tõi igale ausale kolhoosnikule õnne ja jõuka elu. Seda tunnistavad aastast aastasse suurenevad kolhoosipõldude saagid ja produktiivse ühisloomakasvatuse tõus, miljonärkolhooside ja uute kolhoosiasulate tekkimine, külade elektrifitseerimine jne.

Partei ja valitsus on andnud meie vabariigi kolhooside käsutusse võimsa tehnilise baasi. Ainuüksi 1949. aasta jooksul vabariigi põllumajanduses juurdesaadud traktorite üldvõimsus ületas kõigi kodanlikus Eestis leiduvate traktorite võimsuse, 1953. aastal töötas aga traktorijaamades 4,7 korda rohkem traktoreid kui 1949. aastal. Vabariigi põldudel töötab ligi 700 kombaini. Kõige selle tulemusena suureneb pidevalt traktorijaamade poolt tehtud tööde maht ja tööde mehhaniseerimise ulatus kolhoosides. 1953. aastal teostati vabariigi kolhoosipõldudel traktoritöid 40 protsendi võrra rohkem kui 1952. aastal.

1953. aastal asusid Lätis tööle uued traktori- ja spetsialiseeritud masinajaamad, suurenes traktorite, iseliikuvate teraviljakombainide, linakombainide ja teiste põllumajanduslike masinate park. Traktoritööde maht suurenes 1953. aastal 1952. aastaga võrreldes rohkem kui 1,5 korda. 1953. a. suurenes vabariigis külvipind suvinisul 37 protsenti, suhkrupeedil — 10 protsenti, söödakultuuridel — 17 protsenti.

Edukalt areneb ka Leedu NSV põllumajandus. Sõjajärgseil aastail ületas Leedu põllumajandus oma arenemise tempo poolest Hollandi, Taani ja paljude teiste kapitalistlike maade põllumajanduse saavutused nende arenemise parematel aastatel. Näiteks Taanis oli nisu külvipind 1949. aastal 34,2 protsenti väiksem kui enne sõda, Leedu NSV-s aga suurenes sõjajärgseil aastail nisu külvipind ligi 60 protsenti. Suurt abi andsid kolhoosidele vabariigi traktori-

jaamad. 1953. aastal suurenes traktoritööde maht 1952. aastaga võrreldes 67 protsenti.

Eestlased, lätlased ja leedulased, kõige nooremate nõukogude vabariikide töötajad, võtsid suurima üksmeele ja heakskiiduga vastu mitte ainult partei ja valitsuse otsused põllumajanduse edasiarendamise küsimuste kohta, vaid ka otsused laiatarbe-tööstuskaupade ning toidukaupade tootmise laiendamise, nende kvaliteedi parandamise ja nõukogude kaubanduse edasiarendamise kohta.

Viimase 28 aasta jooksul on rahvatarbekaupade toodang meie maal suurenenud ligikaudu 12 korda. Kuid saavutatud tõus rahvatarbeesemete tootmise alal ei saa meid rahuldada. Nüüd on meil võimalik nõukogude rasketööstuse suurte edusammude baasil kiiremini edasi viia ka rahvatarbekaupade tootmist. Ülesanne seisab praegu selles, et lähema kahe-kolme aasta jooksul järsult suurendada rahvatarbeesemete tootmist ja luua meie maal toidukaupade küllus. Selles avaldub meie partei ja valitsuse väsimatu hool nõukogude rahva heaolu pideva tõstmise eest.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Statistika Keskvalitsuse teadaande järgi NSV Liidu rahvamajanduse arendamise riikliku plaani täitmise tulemustest 1953. aastal suurenes kaupade müük elanikkonnale möödunud aastal 1952. aastaga võrreldes tunduvalt. 1953. aastal müüdi elanikkonnale üksikuid toidukaupasid 1952. aastaga võrreldes rohkem järgmises ulatuses: liha ja lihasaadused — 36 protsenti, või — 36 protsenti, juust — 28 protsenti, suhkur — 23 protsenti, puuvili ja kõrvitsalised kultuurid — 43 protsenti, köögivilid — 25 protsenti. Suurenes ka tööstuskaupade müük: puuvillane riie — 22 protsenti, villane riie — 18 protsenti, siidriie — 45 protsenti, valmisrõivad — 29 protsenti, nahkjalsid — 29 protsenti, kellad — 38 protsenti, õmblusmasinad — 34 protsenti, mööbel — 39 protsenti, raadioaparaadid — 32 protsenti.

Veelgi tähelepanuväärsemad väljavaated seisavad ees. Allpool toodud arvud näitavad, kuidas suureneb tähtsamate rahvatarbeesemete toodang 1956. aastal 1950. aastaga võrreldes.

Villane riie	2 korda
Siidriie	5,2 korda
Puuvillane riie	70 protsenti

Trikoopesu	2,8 korda
Sukad ja sokid	80 protsenti
Nahkjalsid	70 protsenti
Õmblusmasinad	5,9 korda
Jalgrattad	5,8 korda
Kellad	3,2 korda
Raadioaparaadid ja televiisorid	5 korda
Mööbel	3,9 korda
Liha	2,4 korda
Kala	2,1 korda
Või	2 korda
Juust	3,3 korda
Taimeõli	2,1 korda
Margariin	2,7 korda
Suhkur-rafinaad	2,6 korda
Peensuhkur	2,1 korda
Konservid	2,9 korda

Rahvatarbeesemete tootmise laiendamise ülesanne nõuab ühtlasi ka kultuurse nõukogude kaubanduse laialdast arendamist, kuna nõukogude kaubandus on sotsialistlikus ühiskonnas põhiliseks rahvatarbeesemete jaotamise viisiks.

Sotsialismi ajal kaubandus on ja jääb kauaks ajaks peamiseks vormiks, mille abil rahuldatakse töötajate kasvavaid isiklike tarvidusi.

Partei ja valitsus pööravad nõukogude kaubanduse arendamise küsimustele suurt tähelepanu. Seda tunnistab kujukalt NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NLKP Keskkomitee otsus «Nõukogude kaubanduse edasiarendamise abinõudest».

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NLKP Keskkomitee märgivad, et hoolimata kaubakäibe pidevast kasvust meie maal ei rahuldata elanikkonna nõudmisi rea kaupade järele ikka veel täielikult. Kaubanduse organiseerimises esineb suuri puudusi, mis takistavad kaubanduse edasiarenemist ja elanikkonna teenindamise parandamist. NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja partei Keskkomitee otsus on suunatud sellele, et kindlustada nõukogude kaubanduse arenemise järsk tõus. Otsuses on märgitud: «Ülesanne seisab praegu selles, et nõukogude kaubandust tõsiselt edasi arendada ja lähema kahe-kolme aasta jooksul kindlustada

kõigi elanikkonnale vajalike kaupade pidev müük igas linnas ja igas maarajoonis, märksa parandada ostjate teenindamist ja kindlustada tarbijate järjest kasvavate vajaduste rahuldamine, luua ajakohaste, tehniliselt varustatud kaubandusettevõtete lai võrk ja organiseerida tööstuse ning põllumajanduse poolt toodetavate saaduste järjest kasvava hulga kiire viimine tarbijate kätte.»

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja partei Keskkomitee otsuses on kindlaks määratud uued ülesanded kaubakäibe edasiarendamisel, välja töötatud abinõud kaubanduse organiseerimise parandamiseks. Suurt tähelepanu on pööratud kaubandusvõrgu arendamise küsimustele, kaubanduskaadri ettevalmistamisele, maa- ja kolhoosikaubanduse parandamisele. Meie maa töötajad võtsid selle nõukogude kaubanduse edasiarendamise programmi vastu kui kujuka ning ilmeka näite partei ja valitsuse hoolitsusest rahva hüvangu eest.

Viienda viisaastaku plaanis nähakse ette 1955. aastaks jaekaubakäibe suurendamine riiklikus ja kooperatiivkaubanduses 1950. aastaga võrreldes ligikaudu 70 protsendi võrra. Kuid on olemas kõik võimalused selle ülesande täitmiseks hoopis lühema ajaga. NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NLKP Keskkomitee otsusega on tehtud ülesandeks suurendada 1954. aastal jaekaubakäibe mahtu riiklikus ja kooperatiivkaubanduses 1950. aastaga võrreldes 72 protsenti, s. t. ületada viie aasta plaani ülesanne juba 1954. aastal. 1955. aastal aga kasvab jaekaubakäive 1950. aastaga võrreldes juba umbes kahekordseks.

1954. ja 1955. aastal suureneb toiduainete ja tööstuskaupade müük elanikele veelgi. Suuresti kasvavad viie aasta plaanis kindlaksmääratud ülesandega võrreldes kaupade turufondid. Kui viie aasta plaanis oli ette nähtud, et 1955. aastal suurendatakse lihasaaduste müüki elanikele 1950. aastaga võrreldes 90 protsendi võrra, siis nüüd on esitatud uus ülesanne: suurendada 1955. aastal lihasaaduste müük 1950. aastaga võrreldes 2,3-kordseks. Kui viie aasta plaanis nähti ette valmisriiete müügi suurendamine 80 protsendi võrra, siis nüüd on antud uus ülesanne: suurendada valmisriiete müüki 2,4 korda.

Kuivõrd kiire tempoga kasvab elanikele toiduainete ja tööstuskaupade müük, on näha sellest, et 1956. aastaks nähakse ette kaupade turufondide suurenemine 1950. aastaga võrreldes järgmiselt: lihasaaduste osas 2,6 korda, kala-

saaduste — 2,3, või — 2,1, taimeõli — 2,8, suhkrut — 2,4, riidematerjalide — 2, jalatsite — 2, õmblusmasinate — 5,9, jalgrataste — 6, raadioaparaatide ja televiisorite — 5,3 ja mööbli osas 4,8 korda.

Praegu käib üle kogu maa laiatarbekaupu ja toiduaineid tootvate ettevõtete, aga ka kaubandusettevõtete töötajate võitlus tarbijate järjest kasvavate nõudmiste maksimaalse rahuldamise eest. Käib võitlus toodangu omahinna edasise alandamise eest, toorainete kadude vähendamise eest, laoja käibekulude vähendamise eest, riiklike plaanide tingimusteta täitmise eest nii kvalitatiivses kui ka kvantitatiivses suhtes.

Suurt tööd elanike vajaduste rahuldamisel tehakse Balti liiduvabariikides.

Eesti NSV-s lasti 1953. aastal välja hulga rohkem õmblus- ja trikootooteid, puuvillast ja villast riiet, jalatseid ja muid laiatarbekaupu kui 1952. aastal. 7. novembril 1953. aastal, Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 36. aastapäeval, raporteerisid Eesti NSV pealinna Tallinna tööstusettevõtete kollektiivid oma edusammudest rahvatarbekaupade väljalaske alal. Toome mõned neist raporteist.

Aasta jooksul oli trikootööstus «Marat» suurendanud villaste esemete väljalaske peaaegu poole võrra ja siidpesu väljalaske 34 protsendi võrra. Iga kolmas ese väljub tööstusettevõttest üle plaani.

Naha- ja jalatsikombinaadi «Kommunaar» tootmisvõimsus on sõjajärgsetel aastatel suurenenud peaaegu kolmekordseks. 1953. aasta kümne kuuga andis kombinaat kokkuhoitud materjalidest elanikele 11 000 paari jalatseid.

Tekstiilikäitise «Punane Koit» kollektiiv on oma tootmisvõimsuse 1946. aastaga võrreldes tõstnud peaaegu kaheksakordseks.

Kondiitriabriku «Kalev» kondiitrid andsid 1953. aasta kümne kuuga üle 200 tonni kondiitrisaadusi üle plaani.

Need on vaid üksikud arvud. Rida tööstusettevõtete kollektiive vabariigis on saavutanud võitluses NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani ja NSV Liidu Ülemnõukogu V istungjärgu, NLKP Keskkomitee septembripleenumi, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NLKP Keskkomitee otsustes esitatud ülesannete eeskujuliku täitmise ning ületamise eest nimetamisväärsed tulemusi.

Partei ja valitsuse otsused põllumajanduse edasiarendamise, laiatarbe-tööstuskaupade ja toiduainete tootmise

laiendamise ning nende kvaliteedi parandamise ja nõukogude kaubanduse edasiarendamise kohta kujutavad endast meie rahva tegevusprogrammi lähemaks ajaks ja meil tuleb mobiliseerida kõik jõud selleks, et need ülesanded täita lühima ajaga.

Lähimail aastail seisab ees rea vabariigi tööstusettevõtete laiendamine ja rekonstrueerimine. «Bolševiku» baasil luuakse tüllkardinavabrik. Põhjalikult tuleb rekonstrueerimisele «Esimese Detsembri» nimeline vabrik Sindis, kus on ette nähtud tootmistsehhide laiendamine ja nende varustamine ajakohase tehnikaga. Vabrikule saabub 250 uusima konstruktsiooniga kudumistelge. Tänu neile abinõudele tõuseb vabriku tootmisvõime rohkem kui kolmekordseks. 1954. aastal algavad tööd «Marati» ja «Punase Koidu» laiendamiseks. Ainuüksi «Punases Koidus» seatakse uusi masinaid ja mehhanisme üles üle 4 miljoni rubla väärtuses.

Ülesanded on suured. Igal töötajal — kolhoosnikul, traktorijaama ja sovhoosi töötajal, tööstusettevõtte töölisel, inseneril või tehnikul, kaubandus- või teaduslikul alal töötajal on, mille eest võidelda. Neid innustab õilis eesmärk: võitlus rahva hüvangu eest, nõukogude inimeste elu edasise parandamise eest. Partei ja valitsuse tähtsate otsuste elluviimise eest tuleb võidelda kogu jõuga, kindlustab ju nende otsuste täideviimine rahvatarbeesemete tootmise järsu tõusu, põllumajanduse edasise võimsa arengu, nõukogude kaubanduse paranemise, elamuehituse laiendamise, mis on suunatud sellele, et lühima aja jooksul otsustavalt tõsta kõigi töötajate elutaset.

Need partei ja valitsuse otsused tähistavad uut etappi nõukogude majanduse arengus. Põllumajanduse ja kerge- ning toiduainetetööstuse forsseeritud arendamise poliitika on sotsialistliku industrialiseerimise poliitika loogiliseks tulemuseks ja vastab täiel määral sotsialismi põhilise majandusseaduse ning rahvamajanduse plaanipärase proportsionaalse arenemise seaduse nõudmistele.

Kapitalism
ja
sotsialism

Eelmistes peatükkides tutvusime arvude ja faktidega, mis iseloomustavad ühelt poolt majanduse seisukorda ja töörahva olukorda Taanis, Hollandis ja Belgias ja teiselt poolt majanduse seisukorda ning töötajate olukorda Balti nõukogude vabariikides — Eestis, Lätis ja Leedus. Missugust põhjalikku erinevust nende kahe majandussüsteemi, kahe eluviisi vahel näitavad need arvud ja faktid! Taanis, Hollandis ja Belgias — tööstuse langus ning stagnatsioon ja tööliste rängad elutingimused; Eestis, Lätis ja Leedus — tööstuse pidev kasv, tööliklassi loovate jõudude õitseng, töötajate ainelise heaolu ja kultuurilise taseme vääramatu tõus. Ja seda sellepärast, et Taanis, Hollandis ja Belgias valitseb kapital, kuna aga Eesti, Läti ja Leedu rahvas heitsid endalt 1940. aastal imperialismi ikke ja ehitavad nüüd juba neljateistkümnendat aastat käsikäes kogu nõukogude rahvaga uut õnnelikku ning rõõmuküllast elu.

Kui Belgia söekaevandused on tehnilises suhtes maha jäänud ja sealsete kaevurite töö ei kergene, vaid muutub järjest raskemaks, siis hoopis teist pilti näeme Eesti «söe» — põlevkivi — kaevandustes, kus töötavad uusimad võimsad masinad, kus tööprotsessid on korraldatud uusima tehnoloogia alusel, kus kaevuri töö muutub iga päevaga kergemaks, samuti nagu iga päevaga tõuseb tema elutase — nii aeline kui ka kultuuriline. Kui Belgia tekstiilitööstuse keskuses Verviers'is 15 000 tekstiilitöölisest on 12 000 jäänud ilma tööta, siis Eesti tekstiilitööstuse keskuses Narvas on tööd leidnud kõik tekstiilitöölised, kusjuures nad ei tööta kuidas juhtub, vaid novaatorlikult, pidevalt tootmist täiendades, rakendades uusimaid Nõukogude vennasvabariiki-

dest saadud masinaid, ja saavutavad sedaviisi järjest suuremat tööviljakust. Seda sellepärast, et Belgia tööstuses käsutavad ahned ja röövimishimulised kapitalistid, Eesti tööstus aga on sotsialistlik tööstus, riiklik, üldrahvalik omandus.

Eesti, Läti ja Leedu majanduse seisukord on iseloomustav kogu nõukogude majandusele, kuna Belgia, Hollandi ja Taani majandus on iseloomustav kogu kapitalistliku maailma majandusele.

Taani, Hollandi ja Belgia saatusest näeme, kuidas Ameerika imperialism, mis praegu ei esine mitte ainult rahvaste rahvusvahelise ekspluateerijana ja orjastajana, vaid ka jõuna, mis desorganiseerib teiste kapitalistlike maade, eriti väikeste, majandust, ajab oma alatut koloniaalpoliitikat, mille eesmärgiks on asumaade rahvaste halastamatu rõhumine, nende maade rahvusliku suveräänsuse likvideerimine ja majanduse laostamine.

Vaadake, mida jutustab Eesti kaubalaeva «Krõmov» kapteni esimene abi L. Šemelev, kes on käinud Lääne-Euroopa kapitalistlikes maades:

«Rotterdamis, Antverpenis ja Oslos räägiti meile, et võimud on Ameerika Ühendriikide käsul sulgenud palju vabrikuid ja tehaseid. Ja seda sellepärast, et teha ruumi Ameerika kaupadele. Nägime ka kauplustes palju kaupu margiga «Made in USA» — «Valmistatud Ameerika Ühendriikides». Tavaliselt on need kallid, kuid halvakvaliteedilised kaubad.

Antverpeni ja Rotterdami sadamakaid on täis kuhjatud kaste Ameerika sigarettide, närimiskummi ja muu seisumajäänud prahiga. Kauplused sildiga «Ameerika kaubad» on kohalike elanike juures halvas kuulsuses.

Võisime näha Hollandi ja Taani «maršaliseerimise» tagajärgi. Igal hommikul tungleb sadama väravate ees rahvast, lootes leida tööd laevade laadimisel või lossimisel. Selle rahvamurru seas leidub palju kvalifitseeritud masinaehitajaid ja elektrotehnikuid. Oma erialal neile tööd ei jätku.

Hollandi ja Taani rahvas on täis viha ameerika rõhujate vastu. Olin ühe seesuguse fakti pealtnägijaks. Antverpenis oli kai ääres seisval Ameerika laeval tekkinud tulekahju. Kuid tuletõrje jõudis päralt alles poolteise tunni pärast ja töötas loiuult, vastumeelselt. Oli tunda, et ei taheta käsi külge panna tulekahju kustutamiseks. Pärisin ühelt sadamatööliselt, miks tuletõrje ei kiirusta. Ta vaatas mulle otsa ja vastas:

«Miks ta peaks kiirustama? Laev on Ameerika oma. Põlegu kas või kõik maha, kellel sellest kahju on ...»

Nagu Belgias, Hollandis ja Taanis, nii sirutavad ameerika imperialistid oma rāpased verrega määritud kāpad ka Rootsi ja Soome rikkuste järele, kõnelemata seesugustest suurtest riikidest nagu Inglismaa ja Prantsusmaa.

Kapitalistlike maade majanduse üleviimine sõjaroobastele pidurdab rahulike tööstusharude arengut, esmajoones tekstiili-, õmblus-, jalatsi-, naha- ja autotööstuse arengut. Kõik tööstusharud, mis töötavad tsiviilelanikkonna eluliste vajaduste rahuldamiseks, elavad praegu kapitalistlikes maades läbi rānka kriisi. Kapitalismi majandus, kelle tootlikud jõud tammuvad paigal, rabeleb järjest süveneva kapitalismi üldkriisi pihvide vahel.

Paljude tööstusharude langus on esile kutsunud tohutu tööpuuduse kasvu kogu kapitalistlikus maailmas. Suurenevad maksud, tõusevad laiatarbekaupade hinnad, langevad palgad, halvenevad töötingimused. Töökaitseaduste, ohutustehnika eeskirjade ning töölepingute rikkumised, üliekspluateerimine ja tööpäeva pikendamine ohustavad tõsiselt töötajate tervist, tuues endaga kaasa raskeid tagajārgi. Kapitalistlikes ettevõtteis suureneb süstemaatiliselt õnnetusjuhtumite arv. Kui võtame näiteks hoopis väikese maa — Luksemburgi, siis isegi seal registreeris tööstusinspeksioon 1951. aastal 11 612 õnnetusjuhtumit!

Seda toob töörahvale kapitalism.

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni sekretariaadi poolt 1953. aastal avaldatud aruandes rahvusvahelisest majanduslikust olukorrast on öeldud: «Tööstustoodangu taseme langus toimus peamiselt kergetööstuse harudes.» Nii langes Belgias tekstiilitoodete väljalase 1951.—1952. aastal 1950.—1951. aastaga võrreldes 29 protsenti, Taanis — 22 protsenti, Kanadas — 21 protsenti, Ameerika Ühendriikides — 19 protsenti.

Aruanne tunnistab, et 1952. aasta oli rahva ostujõu veelgi suurema languse aastaks, mis viis tarbimise edasisele vähenemisele. Nii vähenes Taanis tarbimise üldmaht 1951.—1952. aastal 1950.—1951. aastaga võrreldes 7 protsenti ja Inglismaal — 4 protsenti. Prantsusmaal tõusid laiatarbekaupade hinnad 1951.—1952. aastal 1950.—1951. aastaga võrreldes 22 protsenti, Rootsis — 16 protsenti, Norras — 14 protsenti, Inglismaal — 10 protsenti, Kanadas, Lääne-Saksamaal ja Taanis — 9 protsenti jne.

Niisugused on kapitalistlikku maailma iseloomustavad arvud. Kuid hoopis teistlaadi arvud iseloomustavad olukorda NSV Liidus ja rahvademokraatiamaades. Isegi ÜRO sekretariaat oli oma aruandes sunnitud konstateerima, et sotsialistliku leeri maades on tööstuslik tootmine «1950. aastast 1951. aastani ja 1951. aastast 1952. aastani tunduvalt suurenenud. Tööstusliku tootmise kasv neis maades moodustas 1952. aastal, nagu 1951. aastalgi, keskmiselt rohkem kui 15 protsenti aastas... Tööstusliku tootmise kasvuga neis maades kaasnes põhikapitali tunduv suurenemine ja parimate tootmismeetodite juurutamine, mis kindlustas tööviljakuse tunduva tõusu.»

ÜRO sekretariaat ei toonud kõiki meie kasvu iseloomustavaid arve. Meie aga teame neid, loeme neid oma valituse statistilistest teadaannetest, ja need arvud rõõmustavad mitte ainult meie, vaid ka meie sõprade südameid sealpool piiri. Meie loeme oma arve ja võrdleme neid arvudega, mis iseloomustavad majanduslikku olukorda kapitalistlikes maades. Meil, Nõukogude Liidus, ja rahvademokraatiamaades, kes on kindlalt asunud sotsialismi ehitamise teele, on majandus järjekindla tõusu teel; nende juures, kapitalismi, reaktsiooni ja sõja leeris, — paratamatu majanduse langus, tööpuuduse kasv, töötajate vaesumine ja nälg.

Juba V. I. Lenin näitas, kuidas kapitalismi oludes toimub proletariaadi vaesumine. Oma artiklis «Vaesumine kapitalistlikus ühiskonnas» kirjutas ta, et tööliklass vaesub kapitalismi tingimustes «absoluutselt, s. t. ta muutub otseses mõttes vaesemaks, kui ta oli varem, ta on sunnitud elama halvemini, sööma kehvemini, rohkem alatoitluse all kannatama, elama keldreis ja pööninguil».

Majanduse militariseerimine andis kapitalistlikele maa-dele võimaluse mõneks ajaks tõsta tööstusliku tootmise taset. Praegu aga on selle poliitika hukatuslikud tagajärjed täiesti ilmsed. Majanduse ühekülgne, sõjaline arendamine on põhjustanud rahvahulkade elutingimuste järsu halvemise, vähendanud tunduvalt elanikkonna ostuvõimet ja nõudmist tööstuse ning põllumajanduse toodangu järele, kahandanud järsult tsiviiltootmist. Seega on sõjalise tootmise suurekspansiooniga mõõdapääsmatuks tagajärjeks uue sügava majanduskriisi kasvamine.

J. V. Stalin õpetab, et kapitalismi põhiline majandusseadus on niisugune seadus, mis määrab kõik kapitalistliku

tootmise peamised küljed ja kõik peamised protsessid, määrab kapitalistliku tootmise tuuma, tema olemuse.

Tööraha suured juhid Lenin ja Stalin uurisid sügavalt ja igakülgsest kapitalismi majanduslike tingimuste muutusi imperialismi ja maailma kapitalistliku süsteemi üldkriisi ajastul. Lenin ja Stalin näitasid, et imperialismi ajastul, kui kapitalism hakkas arenema langevat joont mööda, teravnesid järsult kõik kapitalistliku tootmisviisi vastuolud. Kapitalismi põhiline vastuolu — vastuolu tootmise ühiskondliku iseloomu ja tootmisvahendite erakapitalistliku omanduse vahel — muutus enneolematult teravaks.

Aruandekõnes partei XVI kongressil 1930. aastal ütles J. V. Stalin: «Selle põhilise kapitalismile omase vastuolu väljenduseks on vastuolu maksimaalse kapitalistliku kasumi saamiseks arvestatud kapitalismi tootmisvõimaluste hiiglasuure kasv ja tööraha miljoniliste hulkade ostujõulise nõudmise suhtelise vähenemise vahel, kusjuures tööraha miljoniliste hulkade elatustaset kapitalistid püüavad kogu aeg hoida äärmise miinimumi piirides.»

Maailma kapitalistliku süsteemi üldkriisi tingimustes, kus laiendatud taastootmise tempo peamistes kapitalistlikes maades tugevasti aeglustub, ületootmise majanduskriiside perioodidel aga ei teostata isegi lihtsat taastootmist, on kaasaegse monopolistliku kapitali tõukejõuks maksimaalne kasum, sest keskmine kasum ja isegi ülikasum ei kindlusta kaasaegsele monopolistlikule kapitalile laiendatud taastootmist.

J. V. Stalin märkis, et lisaväärtuse seadus, kapitalistliku kasumi tekkimise ja kasvu seadus on monopolistliku kapitalismi perioodi jaoks liiga üldine seadus, mis ei puuduta kõrgeima kasuminormi probleeme. Seepärast, märgib J. V. Stalin, on vaja selle lünga täitmiseks lisaväärtuse seadust konkretiseerida ja teda vastavalt monopolistliku kapitalismi tingimustele edasi arendada, võttes sealjuures arvesse, et monopolistlik kapitalism nõuab mitte igasugust kasumit, vaid just maksimaalset kasumit. See ongi kaasaegse kapitalismi põhiline majandusseadus.

Maailma kapitalistliku süsteemi üldkriisi teisel etapil, selle kriisi teisel etapil, mis puhkes teise maailmasõja ajal, muutus maksimaalsete kasumite saamine monopolistlikule kapitalismile veelgi vajalikumaks. See vajadus teravnes pärast rahvademokraatiamaade väljalangemist kapitalistlikust süsteemist. Ühtse, kõikehaarava maailmaturu lagune-

mine, märgib J. V. Stalin, on teise maailmasõja ja tema majanduslike tagajärgede kõige tähtsam majanduslik tulemus. Kapitalistlikust süsteemist langesid välja «Hiina ja teised rahvademokraatiamaad Euroopas, kes moodustasid koos Nõukogude Liiduga ühtse ja võimsa sotsialismileeri, mis seisab kapitalismileeri vastas. Kahe vastandliku leeri olemasolu majanduslikuks tulemuseks oli see, et ühtne kõikehaarav maailmaturg lagunes, mille tagajärjel meil on nüüd kaks paralleelset maailmaturgu, mis seisavad samuti teineteise vastas».

Ühenduses maailmaturu lagunemisega hakkas sfäär, kus peamised kapitalistlikud riigid (Ameerika Ühendriigid, Inglismaa, Prantsusmaa) saavad rakendada oma jõude maailma ressurssidele, kahanema, ja seepärast, nagu J. V. Stalin märgib, toimub tootmise kasv peamistes kapitalistlikes maades ahenenud baasil ja tootmine neis maades väheneb.

Monopolistlik kapitalism on asunud rea sõltumatute maade sõltuvaiks maadeks muutmise teele, asumaade ja mahajäänud maade orjastamise ning paljaksriisumise teele, ülemvõimu haaramise teele maailmas. Maksimaalse kasumi saamise eesmärgil tugevdavad kapitalistid veelgi tööraha ekspluateerimist reaalpalka alandamise ja töö järjest intensiivsemaks muutmisega.

Tänapäeval on kapitalismi põhilise majandusseaduse mõju viinud tööraha absoluutse ja suhtelise vaesumise järsule suurenemisele. See on otseselt seotud paljude kapitalistlike maade kodanlike riigitegelaste reaktsioonilise, reeturliku poliitikaga, mis viib rahva Ameerika imperiaalsi orjusse, majanduse forsseeritud militariseerimisele ning ühiskondliku ja poliitilise elu fašiseerimisele. Kõik see on võtnud ennenägematult laia ulatuse.

Majanduse militariseerimine, kapitalistide ohjeldamatu rikastumine on viinud rahvahulka elu järsule halvenemisele. Kapitalistlikes maades kasvavad otsesed ja kaudsed maksud, tõusevad hinnad ja langeb töötajate reaalpalk, halvenevad töötingimused. Miljoneilt töötajailt on võetud teenistus, neil puudub peavari, nad kannatavad nälga ning viletsust.

Elektritöölise ametiühingu andmeil tõusis elukallidus Ameerika Ühendriikides 1952. aastal 1939. aastaga võrreldes peaaegu kolmekordseks.

Inglismaal oli töölise reaalpalk 1952. aastal 20 protsendi võrra sõjaeelsest madalam ja langeb veelgi. Inglise aja-

lehed kirjutavad, et paljud perekonnad pole võimelised isegi välja ostma kaartide järgi saada olevat äärmiselt piiratud toiduainetehulka.

Prantsusmaal on rahva ostujõud hindade vahetpidamatu ning kiire tõusu tõttu langenud järjekindlalt. 1938. aastaga võrreldes moodustas prantsuse tööliste ja teenistujate reaalpalk 1946. aastal 58 protsenti, 1952. aastal aga vähem kui poole.

Itaalias suurenes töötajate keskmine kuupalk 1952. aastal 1938. aastaga võrreldes üle 42 korra. Kuid sama aja jooksul tõusid toiduainete hinnad 64 korda, valmisriiete hinnad 84 korda, kommunaalteenuste tasu 47 korda ja muud kulutused 68 korda.

Tööliste ja teenistujate reaalpalk Lääne-Saksamaal moodustab vaid ligi 70 protsenti sõjaeelsest tasemest.

Ameerika imperialismi ja monarhistlik-fašistliku kliki poolt orjastatud kreeka töörahvas on viidud õigusteta koloniaalorjade seisukorda. Sõjaelse tasemega võrreldes moodustas kreeka tööliste reaalpalk 1949. aastal kõigest 52 protsenti. Viimaseil aastail on see ühenduses peamiste toiduainete ja riietuse hindade tõstmisega veelgi langenud. Üheksa kümnendikku kreeka töölis perekondi kannatab alatoitluse all.

Töölisklassi vaesumise suurenemise teiseks tähtsaks näitajaks on töötute armee pidev kasv. Miljoneil inimestel kapitalistlikes maades pole kas üldse tööd või siis nad töötavad ainult mõned päevad nädalas. Massiline tööpuudus on pärast teist maailmasõda kõigis Atlandi bloki maades võtnud tohutu ulatuse. Ameerika Ühendriikides on vähemalt kolm miljonit täielikult töötut ja 10 miljonit inimest osaliselt töötuid. Inglismaal ulatub töötute arv üle poole miljoni. Itaalias on üle kahe miljoni täielikult töötut ja veel rohkem osaliselt töötuid. Lääne-Saksamaal on peaaegu kolm miljonit täielikult ja osaliselt töötut. Türgis on tööta iga neljas inimene. Täielikult ja osaliselt töötute arv Ameerika Ühendriikides, Jaapanis, Inglismaal, Itaalias, Belgias ja Lääne-Saksamaal kokku ulatub 32 miljoni inimeseni.

Töörahva vaesumine kapitalistlikes maades kasvab ka maksude enneolematu suurenemise, laiatarbekaupade hindade tõusu ja inflatsiooni tõttu. Kapitalistlike maade krediidi-rahandussüsteem, nende riiklikud finantsid on vahenditeks, mille abil imperialistid kindlustavad endile maksimaalseid kasumeid. Ameerika Ühendriikides kasvasid ainu-

üksi otsesed maksud elanikkonnalt 1952/53. eelarveaastal 1937/38. eelarveaastaga võrreldes rohkem kui 12-kordseks. Ameerika Ühendriikide endine president Truman kogus oma presidendiks olemise ajal makse rohkem kui kõik 31 tema eelkäijat kokku. Prantsusmaal suurenesid maksud 1945. aastast 1952. aastani 2,6-kordseks, Inglismaal — 2-kordseks, Itaalias — 1,5 kordseks. Lääne-Saksamaal kehtib praegu 50 eri maksustamise liiki. Ainuüksi viimase nelja aasta jooksul on maksukoorem siin kolmekordistunud.

Inflatsiooni tagajärjel on kapitalistlikes maades valuutade ostujõud pidevalt langenud. Nii moodustas dollari ostujõud 1951. aastal 1939. aastaga võrreldes kõigest 43 protsenti, naelsterlingil — 32 protsenti, Prantsuse frangil — 3,8 protsenti, Itaalia liiril — vähem kui 2 protsenti.

Töölisklassi armutu ekspluateerimine, töörahvahulkade järjest suurenev vaesumine on järsult teravdanud vastuolusid kapitalistide ja töötajate vahel ning viinud streigiliikumise tugevnemisele. Nii oli Ameerika Ühendriikides 1948. aastal 3419 streiki, millest võttis osa 1 960 000 inimest, 1952. aastal aga ulatus Ameerika tööliste streikide arv juba 4950-ni ja neist võttis osa 3 500 000 inimest.

Monopolistlik kapitalism kindlustab endale maksimaalse kasumi ka teiste maade, eriti mahajäänud maade orjastamise ja süstemaatilise paljaksriisumise teel. Kapitali välismaale välja vedades saavad imperialistid tohutu suuri kasumeid. Meie päevil on kapitali peamiseks eksportijaks Ameerika Ühendriigid. Ameerika monopolistide erakapitalimahutused välismaal on suuremad kui kõigi teiste imperialistlike maade kapitalimahutused kokku, Ameerika monopolide üldine tulu teiste maade ekspluateerimisest, kaasa arvatud kasumid välismaale investeeritud kapitalist, ulatusid progressiivse majandusteadlase V. Perlo ligikaudsete arvestuste järgi 1948. aastal 7,5 miljardi dollarini.

Rahvahulkade vaesumine, nälg ja kurnatus ameerika imperialistide orjusse sattunud maades on selle alatu, ebanimliku poliitika tulemus, mida ameerika monopolistid jahil ülisuurte kasumite järele ajavad. Selle röövelliku poliitika teenistuses oli ka kurikuulus «Marshalli plaan», mille olemus, nagu ütles A. A. Ždanov, «seisab selles, et kokku klopsida nende riikide blokk, kes on seotud kohustustega Ameerika Ühendriikide suhtes, ja anda Ameerika krediite tasuna selle eest, et Euroopa riigid loobuvad majanduslikust, seejärel aga ka poliitilisest iseseisvusest».

«Marshalli plaaniga» on tihedalt seotud «Schumani plaan», mis on samuti Ameerika sõjajärgse imperialismi sünnitis. Selle plaani põhiideeks on Lääne-Euroopa maade rasketööstuse koondamine Ruhri ümber, selle muutmine Ameerika tööstuse abitsehniks, agressiivse Atlandi bloki sõjatööstuslikuks baasiks. See plaan sunnib Lääne-Euroopa kapitalistlikke maid loobuma oma rahvalikust, iseseisvast poliitikast ja alistuma Ameerika kapitalile, asetama Lääne-Euroopa maade kivisöe- ja metallurgiatööstuse agressiivse Atlandi Liidu teenistusse.

1953. aasta oktoobris toimunud kolmandal ülemaailmsel ametiühingute kongressil ütles Ülemaailmse Ametiühingute Föderatsiooni peasekretär Louis Saillant oma aruandekõnes «Ülemaailmse Ametiühingute Föderatsiooni tegevusest ja ametiühingute edasistest ülesannetest töörahva tegevusühtsuse tugevdamisel võitluses elatusasteme tõstmise ja rahu eest»:

«1953. aastal võime teha kokkuvõtte «Marshalli plaani» poliitikast. Meile öeldi, et see peab viima rahvaste elatusasteme tõusule kõige hiljem nelja aasta pärast.»

Ja edasi tõi Saillant ametlikke andmeid, mis annavad tunnistust elukalliduse tõusust reas kapitalistlikes maades.

Kui võtta aluseks 1948. aasta (100 võrdub 1948. aasta tasemega), ütles ta, siis on elukalliduse indeks tõusnud Austrias 99 protsenti, Taanis 23, Soomes 57, Prantsusmaal 45, Itaalias 17, Norras 35, Suurbritannias 31, Argentiinas 198, Brasiilias 64, Ameerika Ühendriikides 11 protsenti.

Samasugust elukalliduse tõusu võib märgata ka asumaa-des ja sõltuvais maades.

Vastavalt Ameerika valitsuse teatele neelavad maksud Ühendriikides 26 protsenti rahvatulust, Prantsusmaal 31,4 ja Suurbritannias 33,4 protsenți.

12 peamises Lääne-Euroopa maas kokku ulatus täiesti töötä inimeste arv ametlike andmete järgi 1948. aastal 2 959 000 inimeseni, 1953. aasta aprillis aga juba — 4 300 000 inimeseni, s. o. 45 protsendi võrra rohkem. Nii-sugune on «Marshalli plaani» elluviimise tulemus.

Louis Saillant kõneles sotsialistliku süsteemi eelistest kapitalistliku süsteemiga võrreldes. Vaadeldes tööstustoo-dangu kasvu NSV Liidus, Ameerika Ühendriikides, Suur-britannias ja Prantsusmaal 1929. aastast (1929. aasta indeks — 100) kuni 1953. aasta esimese kvartalini, tõi Louis Saillant järgmise tabeli:

**Tööstustoodangu kasv NSV Liidus ja kapitalistlikes maades
aastail 1929—1953 (protsentides 1929. a. suhtes)**

	1929	1939	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
NSV Liit	100	552	466	571	721	870	1082	1266	1430	1515
Am. Ühendriigid	100	99	155	170	175	160	182	200	199	214
Suurbritannia	100	123	112	121	135	144	157	160	157	166
Prantsusmaa	100	80	63	74	85	92	92	104	109	108

Sellest tabelist on selgesti näha, et ainult sõda või ettevalmistumine sõjaks on võimaldanud suurendada tööstuslikku tootmist kapitalistlikes maades. Need suurenemised kandsid aga piiratud või ajutist iseloomu.

Toodangu mahu pidev kasv võimaldas Nõukogude Liidus läbi viia terve rea hindade alandamisi; seevastu kapitalistlikes maades toob jaht maksimaalse kasumi järele endaga kaasa hindade tõusu, rahvahulkade ainelise olukorra halvenemise.

Louis Saillant esitas tabeli, mis peegeldab leiva-, liha-, või-, piima- ja suhkruhindade alandamist Nõukogude Liidus ja hindade tõusu Ameerika Ühendriikides, Suurbritannias ja Prantsusmaal aastail 1947—1952:

	NSV Liit	Ameerika Ühendriigid	Suurbritannia	Prantsusmaa
	(protsentides 1947. a. suhtes).			
Leib	-61	+28	+ 90	+108
Liha	-58	+26	+ 35	+ 88
Või	-63	+ 4	+125	+ 92
Piim	-28	+18	+ 30	+ 74
Suhkur	-51	+ 6	+135	+276

1952. aastast peale on see kontrast veelgi suurenenud. Pärast järjekordset hindade alandamist, mis teostati Nõukogude Liidus 1953. aasta aprillis, olid hinnad 1947. aastaga võrreldes 1953. aastaks odavnenud leival 65 protsenti, lihal 66 protsenti, võil 67 protsenti ja suhkrul 56 protsenti. Toiduainete hinnad Prantsusmaal ja Ameerika Ühendriikides aga tõusid veelgi ja Suurbritannias isegi 10 protsenti.

Samaaegselt näitas Louis Saillant, kuidas kasvavad kapitalistide kasumid. Ameerika Ühendriikides näiteks on monopolistide kasumid kasvanud 6,5 miljardilt dollarilt 1939. aastal 40,9 miljardi dollarini 1952. aastal ja 23 miljardi dollarini 1953. aasta esimesel poolel.

Kasumid välismaale mahutatud Ameerika kapitalist on aastail 1947—1951 peaaegu kolmekordistunud.

Teiste maade paljaksriisumise ja orjastamise poliitika, mida Ameerika monopolistliku kapitali ninamehed ajavad, mõjub Lääne-Euroopa ja teiste kapitalistliku maailma maade majandusele laostavalt. Maailma kapitalistliku süsteemi vastuolusid tugevdab ka mahajäänud maade metsik ekspluateerimine imperialistlike riikide poolt. Vietnami, Birma, Malaia, Filipiinide ja Indoneesia rahvaste vabadusvõitlus annab tunnistust imperialismi koloniaalsüsteemi lagunemisest.

Jahil maksimaalse kasumi järele püüavad Ameerika Ühendriikide imperialistid orjastada kogu maailma, süüdata uut maailmasõda. V. I. Lenin ja J. V. Stalin näitasid, et imperialism tekitab paratamatult sõdasid, et kaasaegne militarism on monopolistliku kapitalismi arenemise tulemus. Imperialistid kindlustavad endile sõdade ja majanduse militariseerimise teel võimaluse saada maksimaalseid kasumeid. Sõda on imperialistidele tuluartikliks, õpetab J. V. Stalin, seepärast püüavadki imperialismi agendid valla päästa uut maailmasõda. Ettevalmistamine uueks sõjaks kindlustab imperialistidele maksimaalsed kasumid. 1951. aastal moodustasid Ameerika korporatsioonide kasumid 42,9 miljardit dollarit, s. t. olid 13 korda suuremad kui 1938. aastal. Inglise monopolide kasumid ulatusid 1951. aastal peaaegu kolme miljardi naelsterlingini, ületades 43 protsendi võrra 1949. aasta kasumid.

Majanduse militariseerimine agressiivse Atlandi bloki maades neelab tohutu suuri summasid. Ameerika Ühendriikides kasvasid otsesed sõjalised kulutused ühelt miljardilt dollarilt 1937/1938. eelarveaastal 58,2 miljardi dollarini 1952/1953. eelarveaastal. Inglismaal on sõjalised kulutused suurenenud 1634 miljoni naelsterlingini. Üldse moodustavad agressiivsesse Atlandi blokki kuuluvate maade sõjalised kulutused 1952/1953. eelarveaastal vähemalt 75 miljardit dollarit.

Püüdes saada veelgi suuremaid kasumeid, loovad ameerika imperialistid agressiivseid sõjalisi liite, muudavad Lääne-Saksamaad ja Jaapanit sõjalis-strateegilisteks platsdarmideks kallaletungiks Nõukogude Liidule ja rahvademokraatiamaadele.

J. V. Stalini poolt formuleeritud kaasaegse kapitalismi põhiline majandusseadus paljastab kapitalistlike riikide

agressiivse röövpoliitika juuri. See seadus annab tunnistust sellest, et kapitalistlik süsteem on oma aja ära elanud, et ta peab koha loovutama uuele, kõrgemale, sotsialistlikule süsteemile, mille üleolekut on kogu maailmale veenvalt tõestanud suure Nõukogude Liidu ja rahvademokraatiamaade hiilgav eeskuju.

Kaasaegse kapitalismi põhiline majandusseadus näitab, et isegi kapitalistlike maade endi vahekordades ei saa olla tõsist sõprust.

Omaval ajal, paljastades kodanlike poliitikategelaste valelikku loba Baltimaade «demokraatiast» ja «sõltumatusest», ütles V. I. Lenin: «Igaüks neist väikeriikidest on juba oma nahal tunda saanud Entente'i käppa. Nad teavad, et kui prantsuse, ameerika ja inglise kapitalistid ütlevad: «Me garanteerime teile sõltumatuse», — praktikas tähendab see: «Ostame teilt kõik teie rikkuste allikad ja hoiame teid orjuses. Lisaks treenime teid veel ohvitseri jultumusega, kes sõitis võõrale maale valitsema ja spekulerima ega taha kellegagi arvestada.»»

Ja täpselt samasuguse suhtumise osaliseks ameerika imperialistide poolt saavad praegu Taani, Holland, Belgia ja teised Lääne-Euroopa maad. Ameerika imperialism, kes jutlustab inimvihkavat teooriat anglo-saksi rassi «üleolekust» teistest rassidest ja propageerib orjuse ning rõhumise «seaduspärasust», ajab halastamatut rassilise diskrimineerimise poliitikat, teiste rahvaste orjastamise poliitikat. Kus saab siin juttu olla omakasupüüdmatust abist! Mitte ilmaaegu ei iseloomustanud seltsimees G. M. Malenkov NLKP XIX kongressil Wall Streeti «sõbralikku abi» järgmiste tabavate sõnadega: «Tore sõber! On roninud oma nooremate partnerite turjale, röövib ja orjastab neid, annab malka ja veel kõneleb selle juures: «Saagem sõpradeks,» mis ameerika kaukameeste keeli tähendab — algul vedage teie mind, pärast ratsutan mina teie turjal.»

On iseloomustav, et kapitalistlikus maailmas «nooremad partnerid» samuti omavahel tülitsevad. Ei mingid «liidud» pole võimelised kapitalistlikke haisid sõpradeks tegema, igaüks neist püüab endale kiskuda suuremat pala. Võtame näiteks Belgia ja Hollandi. Teatavasti kuuluvad need maad nõndanimetatud Beneluksi «majandusliitu». 1944. aastal, kui see liit rajati, loodeti, et see viib tollimaksude täieliku kaotamiseni ja Belgia, Hollandi ning Luksemburgi tööstusliku tootmise koordineerimiseni. Kuid «liidust» ei

tulnud midagi muud välja kui majanduslike vastuolude tugevnemine partnerite vahel. 1952. aasta novembris, pärast seda, kui Hollandi töösturid ujutasid Belgia turu üle oma odavamate kaupadega, kirjutas Belgia ajaleht «Soir»: «Seekord on kaardile asetatud rea Belgia ettevõtete olemasolu, keda vahetult ähvardab Hollandi konkurents.»

Nii näeb tegelikult välja «koostöö» kapitalistlike maade vahel.

Hoopis teine koostööprintsip rahvaste vahel valitseb meil, sotsialismimaal. Kui meie maal elavate rahvaste vahel valitses enne nõukogude võimu kehtestamist majanduslikus ja kultuurilises arenemises ebavõrdsus, siis viisaastakute jooksul on see ebavõrdsus likvideeritud. Kõigis rahvusvabariikides on viisaastakute jooksul loodud sotsialistlik tööstus, ehitatud suuri elektriijaamu, tehaseid, suuri tekstiili- ja toiduainetekombinaate ja paljusid teisi tööstusettevõtteid.

Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei viib järjekindlalt ellu leninlik-stalinlikku rahvuspoliitikat, mis kindlustab kõigile rahvusvabariikidele enneolematu majandusliku ja kultuurilise kasvu.

Võtame näiteks Eesti NSV.

Teatavasti ei pööratud kodanluse võimutsemise aastail Eestis suurtööstusele vajalikku tähelepanu. 1926. aastal kirjutas «Päevaleht»: «Eesti majandusliku arenemise perspektiivplaanis tuleb suurtööstuse ettevõttele vaadata kui erandnähtusele, mis kuidagi ei tohi mõjutada meie rahvamajanduse planeerimist.»

Ajalugu on näidanud, et niisugusel arvamusel oli vaid kodanlus. Eesti rahvas tahtis, et tal oleks oma tööstus. Ja see tahe sai nõukogude võimu tingimustes teoks.

Nõukogude võimu taastamise esimestest päevadest peale on kõik vanemad vennasvabariigid helde käega abistanud eesti rahvast sotsialistliku suurtööstuse ülesehitamisel. Nõukogude Eesti töörahva sõprus kõigi teiste Nõukogude vennasvabariikide rahvastega ei avaldu mitte üksnes vastastikusel majanduslikul abistamisel, vaid ka kogemuste vahetamisel, vastastikusel kultuurilistel sidemetel.

Samasugune tihe side kõigi teiste NSV Liidu rahvastega on ka Läti NSV ja Leedu NSV töötajatel.

NSV Liidu Ülemnõukogu saadik, «Liteksase» vabriku direktor P. Vaičiunas räägib oma kohtumistest teiste vennasvabariikide esindajatega järgmist:

«Kohtumised rahvasaadikutega jätsid minule haruldaselt ereda mulje. Need olid sõprade kohtumised, kes on eluliselt huvitatud vastastikusest edust. Mäletan, kui siiralt rõõmus-tasid Ukraina, Gruusia ja Moldaavia saadikud, kui jutustasin neile Kaunasest, Nõukogude Leedu tööstusest, mis oma arengus on sõjaeelse taseme ammu jätnud kaugele seljataha. Mulle meenub, kuidas ma koos kauge Aserbaidžani saadikuga tundsin rõõmu aserbaidžaani rahva edusammude üle musta kulla — nafta — tootmisel. Usbekistani puuvillakasvatajate saavutused on minule niisama lähedased ja teretulnud kui minu vabariigi saavutused.

Kujutlesin nende südamlike vestluste puhul eriti selgesti, milline suur tähtsus meie maa võimsale arenemisele on rahvaste sõprusel.

Süvenedes nende märkimisväärsete faktide mõttesse, meenub tahtmatult Ameerika Ühendriikides valitsev ohjeldamatu rassiline terror, meenuvad need kitsendused ja tagakiusamised, mis saavad jänkide poolt teistest rahvustest ja rassidest inimestele osaks. Kellele meist peaks olema tundmatu tuhandete leedulaste saatus, keda Leedu kodanlik-natsionalistlik valitsus müüs Ameerika orjusse. Nad vaevlevad vaesuse, nälja ja tööpuuduse pihtide vahel, neilt on riisutud elementaarsemadki poliitilised õigused. Kuivõrd kauge on see kõik Nõukogude Leedu töötajate olukorrast, kes elavad NSV Liidu rahvaste vennalikus peres.»

Iga nõukogude inimene tunneb õigustatud uhkust meie maa rahvaste sõpruse üle. Mitte ilmaaegu ei otsustanud lätlased, leedulased ja valgevenelased ehitada vabariikidevahelist hüdroelektrijaama Drõsvjatõ järvele ega andnud sellele nimeks «Rahvaste Sõprus». Üksteist Valgevene, Läti ja Leedu kolhoosi võtsid osa sellest märkimisväärsest ehitusest, mis nagu sümboliseerib rahvaste vastastikust abi ja vastastikust koostööd, koostööd, mis meie maal on muutunud tavaliseks, igapäevaseks asjaks.

«NSV Liidu rahvaste vaheline sõprus,» õpetab J. V. Stalin, «on aga suur ja tõsine saavutus. Sest kuni see sõprus kestab, seni on meie maa rahvad vabad ja võitmatud. Mitte keegi ei ole meile kohutav, ei sise- ega välisvaenlased, nii kaua kui see sõprus elab ja õitseb.»

Tänu rahvaste sõprusele, tänu vennalike liiduvabariikide abile suutsid Eesti, Läti ja Leedu arendada oma tõelist riiklust, mille nad said 1940. aastal, suutsid muutuda

«Euroopa tagaõuest», Lääne-Euroopa ja ookeanitaguste imperialistlike haide pärusmaast sotsialistlikeks tööstus- ja kolhoosiriikideks.

Meie maa industrialiseerimine ja põllumajanduse kollektiviseerimine muutis põhjalikult kõigi Nõukogude vabariikide ilme.

1940. aastal ületas NSV Liidu suurtööstuse üldtoodang 1913. aasta taseme 10,9-kordselt. Selle aja jooksul kasvas tööstus Kasahstanis ja Armeenias rohkem kui 22-kordseks, Gruusias rohkem kui 26-kordseks, Kirgiisias 160-kordseks, Tadžikistanis 242-kordseks! Kõigis vabariikides on loodud eesrindlik sotsialistlik põllumajandus, sirgunud arvukas kohalikust rahvusest eriteadlaste kaader.

Gruusias püstitati hiljuti uus võimas metallurgiatehas. Valgevenemaal ehitati auto- ja traktoritehased. Valgevene kolhoosnikud on asunud kuivendama 42 000 ruutkilomeetri suurust soostunud maa-ala. Aserbaidžaaani rahvas tõstab naftatoodangut, on lasknud käiku esimese osa Mingetšauri hüdrotehnilisest sõlmest, harib üles maid Kura-Araksi madalikus.

Majanduslikud edusammud, majanduse õitseng, kõik see tagab omakorda töötajate edasise heaolu ja jõukuse tõusu.

Nõukogude rahva heaolu ning jõukuse peamiseks näitajaks on rahvatulu kasv. Ajavahemikus 1940.—1951. aastani suurenes NSV Liidu rahvatulu 83 protsenti. Tööliste ja teenistujate reaalpalk oli 1951. aastal ligikaudu 57 protsendi võrra ja talupoegade reaaltulu ligikaudu 60 protsendi võrra kõrgem kui 1940. aastal.

Niisuguse töötajate ainelise heaolu pideva tõusu on põhjustanud NSV Liidus toimiv sotsialismi põhiline majandusseadus. Sotsialistliku tootmise eesmärgiks on kogu ühiskonna järjest kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalse rahuldamise kindlustamine. Selle eesmärgi saavutamise vahendiks on sotsialistliku tootmise pidev suurendamine ja täiustamine kõrgeima tehnika baasil.

Sotsialismi põhilise majandusseaduse toime viib sotsialistliku ühiskonna tootlike jõudude lakkamatule tõusule ja töötajate ainelise ning kultuurilise taseme pidevale kasvule.

Taani, Hollandi ja Belgia majanduslikust arengust ja töörahva olukorrast toodud näidete varal nägime, et seal vastab kapitalistliku tootmise eesmärk kapitalismi põhilisele majandusseadusele; see seisab maksimaalsete kasumite saamises. Nõukogude Liidus, sotsialismimaal, ei saa

aga tootmisel olla muud eesmärki kui ühiskonna kasvavate aineliste ja kultuuriliste vajaduste rahuldamine.

Kapitalismi ja sotsialismi põhilised majandusseadused näitavad kahe tootmisviisi — kapitalistliku ja sotsialistliku tootmisviisi — põhilisi erinevusi ja ühtlasi sotsialistliku majandussüsteemi suuri eelseid kapitalistliku majandussüsteemi ees.

Tänu industrialiseerimispoliitika elluviimisele muutus Nõukogude Liit ennenägematult lühikese ajaga mahajäänud agraarmaast võimsaks tööstus- ja kolhoosiriigiks. Kõigest kolmeteistkümne aastaga (1928—1940) likvideeris meie maa edukalt oma tehnilis-majandusliku mahajäämuse ja tõusis tööstustoodangu mahult Euroopas esikohale. Tööstuse ja põllumajanduse varustatuse poolest uue tehnikaga on NSV Liit peamistest kapitalistlikest maadest ette jõudnud. Tänu suurtööstuse loomisele suutis nõukogude rahvas sotsialistlikele rööbastele viia ka oma põllumajanduse. NSV Liit on muutunud kõige eesrindlikuma põllumajandusega maaks maailmas.

Pärast sotsialismi ülesehitamist astus Nõukogude Liit uude arenemisjärku — klassideta sotsialistliku ühiskonna ülesehitamise lõpuleviimise ja järkjärgulise kommunismile ülemineamise ajajärku.

Kommunismi võib üles ehitada ainult siis, kui on lahendatud NSV Liidu põhiline majanduslik ülesanne, millest J. V. Stalin kõneles juba partei XVIII kongressil:

«Me oleme peamistest kapitalistlikest maadest ette jõudnud tootmistehnika ja tööstuse arendamise tempo poolest. See on väga hea. Kuid sellest on vähe. Neist tuleb ette jõuda ka majanduslikult. Me võime seda teha ja me peame seda tegema. Ainult sel juhul, kui me peamistest kapitalistlikest maadest majanduslikult ette jõuame, võime loota, et meie maal on täielik tarbeesemete küllus, et meil on toiduainete küllus, ja meil avaneb võimalus üle minna kommunismi esimesest faasist tema teise faasi.»

Selle ajaloolise ülesande lahendamine nõudis tootmisvahendeid tootvate tööstusharude kõige kiiremat arendamist. Selles suunas astus neljas viisaastak õige suure sammu edasi. Nõukogude rahvas likvideeris lühima ajaga sõja tagajärjed ja suutis tunduval määral ületada tööstustoodangu sõjaeelse taseme. 1950. aastal oli tööstustoodang 1940. aastaga võrreldes suurenenud mitte 48 protsendi võrra, nagu plaanis oli ette nähtud, vaid 73 protsendi

võrra. Tööstuse keskmine aastane kasvutempo neljandal viisaastakul ulatus üle 20 protsendi. Peab märkima, et aastail 1946—1951 moodustas tööstusliku tootmise keskmine aastane kasvutempo Ameerika Ühendriikides kõigest 1,3 protsenti.

Eriti kiiresti areneb viiendal viisaastakul masinaehitus. Ainuüksi viimase kolme aasta jooksul on loodud ligi 1600 uut tüüpi kõrge tööjõudlusega masinat, seejuures 1953. aastal — ligi 700.

Üldse on tööstuslik tootmine sotsialismimaal nõukogude võimu aastail suurenenud 39-kordselt! Seesugust majandusliku arenemise tempot pole veel tundnud ükski maa maailmas.

INNUSTAV EESKUJU

Nõukogude rahva edusammud on nähtavad kogu maailma töörahvale. Need edusammud demonstreerivad kogu maailmale sotsialismi suurt elujõudu, sotsialistliku majandussüsteemi põhilisi paremusi kapitalistliku majandussüsteemi ees. «Keegi ei saa eitada meie nõukogude tööstuse tootlike jõudude kolossaalset arenemist viisaastakute jooksul,» kirjutab J. V. Stalin. «Kuid seda arenemist ei oleks olnud, kui me poleks 1917. a. oktoobris asendanud vanu, kapitalistlikke tootmissuhteid uute, sotsialistlike tootmissuhetega. Ilma selle pöördeta meie maa tootmissuhetes, majanduslikes suhetes vireleksid meil tootlikud jõud samuti, nagu nad virelevad praegu kapitalistlikes maades.»

Nõukogude Liidu rahvaste eeskujul pääsesid kapitalistlikest tootmissuhetest, inimese ekspluateerimisest inimese poolt ka rahvademokraatiamaade — Hiina, Tšehhoslovakkia, Poola, Bulgaaria, Ungari, Rumeenia, Albaania, Korea Rahvademokraatliku Vabariigi ja Mongoolia Rahvavabariigi töötajad, kes on asunud sotsialismi ülesehitamise teele. Nende maade majandus areneb Nõukogude Liidu sotsialistliku majanduse eeskujul samuti ühiskonna aineliste ja kultuuriliste vajaduste maksimaalse rahuldamise kindlustamise huvides. Nende maade majandus ei tunne samuti nagu Nõukogude Liidu majandus raskusi, mis on omased kapitalistlikule majandussüsteemile. Nende maade majandus tagab töötajate elutaseme vankumatu tõusu, töötajate, kes

on jäädavalt pääsenud tööpuudusest, sellest kapitalismi igavesest nuhtlusest.

1952. aastal ületas tööstustoodang 1951. aasta taseme Poolas 20 protsendi võrra, Tšehhoslovakkias — 18, Ungaris — 24, Rumeenias — 23 ja Bulgaarias — 18 protsendi võrra. Neis maades on kapitalistlikult minevikult päranduseks saanud tööstuslik mahajäämus edukalt likvideeritud. Nüüd on seal hakatud välja laskma traktoreid ja autosid, uusimat tüüpi tööpinke ja põllutöomasinaid, samuti muid masinaliike ja kõikvõimalikke sisseseadeid, mida varem veeti sisse välismaalt. Kõik see on saavutatud tänu Nõukogude Liidule, kelle vennaliku abiga rahvademokraatiamaade töötajad rekonstrueerisid vanad ettevõtted ja ehtasid uusi. Nõukogude Liit osutab rahvademokraatiamaadele omakasupüüdmatut abi, selles on paljud rahvad korduvalt veendunud ning veenduvad edaspidigi.

Iseloomustades NSV Liidu, Hiina ja Euroopa rahvademokraatiamaade majanduslikku koostööd ja vastastikust abistamist, kirjutab J. V. Stalin oma klassikalises töös «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus»: «Selle koostöö kogemused näitavad, et ükski kapitalistlik maa poleks suutnud anda rahvademokraatiamaadele niisugust tõhusat ja tehniliselt kvalifitseeritud abi kui seda annab neile Nõukogude Liit. Asi ei seisa ainult selles, et see abi on maksimaalselt odav ja tehniliselt esmaklassiline. Asi seisab eeskätt selles, et selle koostöö aluseks on siiras soov aidata üksteist ja saavutada ühine majanduslik tõus.»

Rahvademokraatiamaade töötajad on uhked selle tõeliselt sõbraliku abi üle. Rahvademokraatiamaade töötajad kannavad auga maailma revolutsioonilise ja töölisliikumise «löögibrigadide» kõrget nimetust, saavutades suure Nõukogude Liidu eeskujul järjest uusi edusamme oma majanduse ning kultuuri arendamisel. Nagu suurel Nõukogudemaal, nii ka rahvademokraatiamaades toimub kõik, alates tehaste ehitamisest kuni aedade istutamiseni, raudteede rajamisest kuni kultuuripaleede avamiseni, töötavate inimeste, rahva hüvanguks.

Kuid nõukogude sotsialistlik majandus pole eeskujuks mitte ainult rahvademokraatiamaadele, vaid ka nendele maadele, kes ägavad veel kapitali ikke all, imperialismi nuudi all.

Juba Karl Marx juhtis tähelepanu sellele, et kapitalismi tingimustes toodab tööline endale «mitte siidi, mida ta

koob, mitte kulda, mida ta kaevandab, mitte paleesid, mida ta ehitab. Enda jaoks toodab ta palka; siid, kuld, palee aga muutuvad tema jaoks teatavaks elatusvahendite hulgaks, võib-olla sitssärgiks, vaskmündiks, elamuks kuskil keldris». Ja praegugi elavad kapitalistlikes maades miljonid töötajad keldrites või siis neil pole üldse peavarju, nad töötavad vaskkrosside eest või siis on üldse ilma tööta. Kapitalistlike maade töörahvas tahab neetud miljonäride — julmade orjastajate ja ekspluateerijate, veriste sõdade süütajate ikke alt vabaneda. Seepärast ongi nad oma pilgud pööranud Nõukogude Liidule — suurele ning rahuarmastavale sotsialistlikule riigile, sotsiaalse õigluse ja majandusliku õitsengu eeskujule.

Nagu kõigi kapitalistlike maade rahvad, kes on sattunud Ameerika «abi» käppade vahele, võitleb ka Taani, Hollandi ja Belgia rahvas rahu eest, vabanemise eest Ameerika imperialistide ja omaenda kodanluse ikkest, ja selles võitluses innustab neid NSV Liit — rahu kants kogu maailmas, õnnelik maa, kus rahvad vennalikus sõpruses ehitavad kommunistlikku ühiskonda.

Nõukogude Liit on kõigi rahvaste sõltumatuse parim kaitsja, võimas rahukants kogu maailmas. Sellepärast näevadki miljonid mehed ja naised, kes veel ägavad kapitalismi ikke all, Nõukogude Liidus uut jõu ja lootuste allikat.

Nõukogude inimesed on maailmale loomas uut ajajärku — kommunismi, olles oma loova tööga eeskujuks kogu maailma töörahvale. Pole maailmas jõudu, kes võiks seisma panna rahvaste vabadusvõitluse tõusu.

Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus juhivad meie rahvast mööda rahuliku ülesehituse teed, uue majandusliku ja kultuurilise progressi teed — kommunismi säravate kõrguste poole. Nõukogude rahval on kõik vajalik kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks. Partei tugevdab väsimatult meie sotsialistlikku riiki, meie maa rahvaste ühtsust ning sõprust, kindlustab sotsialistliku majanduse ja kultuuri edasist õitsengut, kõvendab kõrvalekaldu matult rahu, demokraatia ja sotsialismi leeri. Ja Nõukogude Liidu rahvad — Kuriili saartest kuni Kaliningradini, kaugest polaarpoohjast kuni lõuna subtroopikani — koonduvad kalli kommunistliku partei ümber, kes avab meile avarad perspektiivid järjest suuremale õnnele. Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini lipu all, kommunistliku partei juhtimisel võitlevad nõukogude rahvad viienda viisaastaku

grandioosse plaani täitmise eest, meie maa majandusliku võimsuse ning kaitsevõime tugevdamise eest, elanikkonna ainelise heaolu tõstmise eest, ülemineku eest sotsialismilt kommunismile. Nõukogude Baltimaade töötajad on uhked sellele, et nad võrdsetena võrdsete keskel sammuvad selles võitluses kõrvuti teiste meie paljurahvuselise sotsialistliku riigi rahvastega, sammuvad üha edasi — vastu kommunistlikule homsele.

SISUKORD

Sissejuhatus	3
SEAL, KUS VOIMUTSEB KAPITAL	5
Taani	8
Belgia	13
Holland	19
BALTI NÕUKOGUDE VABARIIKIDES	23
Eesti NSV	26
Läti NSV	31
Leedu NSV	36
UUED PERSPEKTIIVID	43
Viies viisaastak	45
Plaan on saamas teoks	50
Lähemad ülesanded	57
KAPITALISM JA SOTSIALISM	69
Innustav eeskuju	87

Toimetaja I. Rosenfeld
Tehniline toimetaja T. Mitt
Korrektorid
H. Allik ja E. Oper

*

Ladumisele antud 19. IV 1954.
Trükkimisele antud 28. VI 1954.
Trükiarv 5000. Paber 54:84, 1/16.
Trükipoognaid 5,75. Formaadile
60:92 kohaldatud trükipoognaid
4,72. Arvutuspoognaid 4,63.
MB-08162. Trükikoda «Punane
Täht», Tallinn, Pikk tän. 54/58.
Tellimise nr. 751.

Hind rbl. 1.10

На эстонском языке.

М. Вайсман, В. Гомзов. Две линии
развития.

Rbl. 1.10

A

20082

51 90915

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00519091 5